

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Congresul al III-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste

Intr-o atmosferă de vibrant entuziasm patriotic, de deplină unitate națională și fermă angajare cetățenească s-au desfășurat, la București, între 7—8 februarie a.c., lucrările celui de-al III-lea Congres al Frontului Democrației și Unității Socialiste.

Pe ordinea de zi au fost înscrise următoarele puncte:

1. Raport privind activitatea desfășurată și sarcinile ce revin Frontului Democrației și Unității Socialiste, organizațiilor componente, pentru îndeplinirea hotărârilor Congresului al III-lea al P.C.R., a Programului partidului de ridicare a patriei pe culmi tot mai înalte ale progresului și civilizației socialiste, de realizare a dezarmării, a colaborării și păcii între popoare.

2. Directivele Congresului al III-lea al P.C.R., privind dezvoltarea economico-socială a României în cîincinalul 1986—1990 și orientările de perspectivă pînă în anul 2000.

3. Programul directiv de dezvoltare economico-socială a României în profil teritorial în perioada 1986—1990.

4. Programul-Directivă de creștere a nivelului de trai și de ridicare continuă a calității vieții în perioada 1986—1990.

5. Programul de măsuri pentru organizarea și desfășurarea alegerilor generale de deputați în Marea Adunare Națională și în consiliile populare.

6. Proiectul Manifestului Frontului Democrației și Unității Socialiste pentru alegerile generale de deputați în Marea Adunare Națională și în consiliile populare.

7. Alegerea președintelui Frontului Democrației și Unității Socialiste.

8. Alegerea Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste.

9. Conferința a II-a pe țară a Organizației Democrației și Unității Socialiste.

Prima parte a lucrărilor din ziua de 7 februarie a.c. a fost marcată de magistrala cuvîntare rostită de Domnul Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România, Președintele Frontului Democrației și Unității Socialiste.

Urmărită cu deosebit interes, cu deplină satisfacție și aprobare, ampla cuvîntare a înfățișat problemele fundamentale ale prezentului și viitorului României, indicînd, cu deosebită claritate și înaltă competență căile pentru făurirea marelui program de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate în patria noastră, de ridicare a României pe noi culmi de progres și civilizație.

Precum se știe, cultele din țara noastră au aderat dintru început la acest larg forum al democrației și unității românești. Prin delegații lor, ierarhi, clerici și alți slujitori, ele și-au făcut simțită prezența și la actualul Congres al Frontului Democrației și Unității Socialiste. De la înalta tribună a Congresului, în adunările plene sau în comisii, reprezentanții ai cultelor au dat expresie profundelor sentimente de dragoste față de Patrie și popor, de loialitate și înaltă considerație față de conducerea de stat, sentimente de care sînt animați slujitorii și credincioșii tuturor cultelor.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române, mesajul la cel de-al III-

lea Congres al Frontului Democrației și Unității Socialiste a fost purtat la nivelul cel mai înalt, prin glasul autorizat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin.

Prea Fericirea Sa a rostit în plen o înălțătoare cuvîntare, spunînd:

„Pentru cultele religioase din țara noastră este o deosebită cinste și o aleasă bucurie reîntîlnirea, în acest mare forum larg reprezentativ al națiunii române — Congresul Frontului Democrației și Unității Socialiste — cu reprezentanții tuturor categoriilor sociale și organizațiilor obștești.

Integrate în realitățile sociale și naționale ale poporului și patriei, cultele religioase din România își desfășoară activitatea lor proprie în climatul de libertate religioasă asigurată prin Constituția și legile țării, bucurîndu-se, după nevoie, de ajutorul și ocrotirea statului. În același timp, ele consideră ca o îndatorire firească și patriotică participarea la sprijinirea tuturor acțiunilor care se întreprind pentru bunăstarea oamenilor și progresul țării. Socotind că cel mai potrivit cadru în care ar putea să-și desfășoare activitatea lor politică cu rezultate cît mai eficiente este Frontul Democrației și Unității Socialiste, cultele religioase s-au integrat în viața lui. Atmosfera de înfrățire a tuturor cetățenilor, indiferent de naționalitate și credință religioasă, a ușurat colaborarea și ajutorarea în activitate a slujitorilor și credincioșilor diferitelor culte, precum și conviețuirea lor în prietenie și bună înțelegere, Frontul Democrației și Unității Socialiste dovedindu-se o bună școală cetățenească”.

După ce a prezentat rolul și locul Bisericii Ortodoxe Române în momentele importante ale istoriei poporului nostru, P.F. Patriarh Iustin Moisescu a spus: „Înalta ierarhie bisericească, preoțimea și credincioșii, însușindu-și toate aspirațiile și idealurile actuale ale poporului, se găsesc strîns uniți în jurul Președintelui țării, Domnului Nicolae Ceaușescu, și participă cu bucurie la îndeplinirea operii celei mari de zidire a României noi, a României fericite.

Entuziasmat de frumusețea destinului pe care și-l făurește acum și stăpîn pe soarta sa — a spus vorbitorul — poporul nostru face neconștient pași mari înainte pe calea progresului, adăugînd la realizările de ieri îndeplinirea de azi, ca temelii ale dezvoltării de mine a patriei. Volumul și varietatea producției noastre depășesc cele mai optimiste aprecieri. Dar nimic nu se face la întîmplare; totul este bine chibzuit, științific fundamentat și într-un anumit scop realizat. Îndeosebi ultimii douăzeci de ani din istoria patriei se disting în privința realizărilor materiale și spirituale. Ei se înfățișează ca o epocă în care, în ciuda unor mari greutăți, au fost realizate cele mai importante obiective din economia națională actuală. Acestea se datorează, desigur, purtării de grijă permanente și îndrumărilor directe ale Președintelui Republicii, Domnului Nicolae Ceaușescu. De aceea, pe bună dreptate, acești ani au fost numiți în istoria Patriei „Epoca Ceaușescu”.

Pentru împlinirea aspirațiilor și îndeplinirea idealurilor noastre largi — a spus P.F. Patriarh Iustin în continuare — avem toate cele de trebuință: pace în țară și bunuri materiale de tot

felul, măiestria muncitorilor și hărnicia poporului, iubirea de patrie și omenia românească. Pacea în lume — idealul de totdeauna al omenirii — este pentru noi o rînduială vie, o cerință a rațiunii, o necesitate a vieții; de ea avem trebuință în toată vremea existenței noastre pe Pămînt. În zilele de acum însă, cînd plutește în văzduh umbra amenințării unui război cu înspăimîntătoare umelte de distrugere, nu avem o altă datorie mai sfîntă de împlinit decît apărarea păcii și, prin aceasta, apărarea propriei noastre ființe, apărarea semenilor noștri, apărarea tuturor bunurilor de pe Pămînt. De aceea, nu vom înceta niciodată acțiunile pentru menținerea păcii. Pacea nu se înfățișează ca o simplă absență de război. Ea este o stare de existență a oamenilor, a popoarelor în prietenie, înțelegere și colaborare. Ea face parte din bunurile omului, din conținutul entității lui. De aceea, o dorim, o iubim și ne străduim s-o păstrăm intactă, puternică.

În încheierea cuvîntului meu, să-mi fie îngăduit să adresez un cuvînt cald de prețuire tuturor celor care ostenește, cu mintea sau cu brațele, la zidirea României noi, a României fericite, în frunte cu marele ei ctitor, Domnul Președinte al Republicii, Nicolae Ceaușescu.”

Din partea cultelor au mai luat cuvîntul, în cadrul celei de-a cincea comisii, I.P.S. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului și P.S. Episcop Ioan Robu, conducătorul Arhiepiscopiei romano-catolice din București.

Vineri, 8 februarie a.c., după adoptarea documentelor dezbătute de Congres, s-a trecut la îndeplinirea unui act de o deosebită semnificație patriotică: alegerea președintelui Frontului Democrației și Unității Socialiste. În unanimitate, participanții la Congres au reales în această înaltă funcție pe Domnul Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România. S-a dat expresie încă odată, în acest chip, sentimentelor de neșărmurită dragoste, prețuire și recunoștință ale tuturor cetățenilor față de conducătorul înțelept și cutezător al destinului României de azi.

Eveniment politic de o deosebită însemnătate în viața poporului nostru, Congresul al III-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste a prilejuit definirea cu mai multă claritate a rolului și locului acestui înalt forum în cadrul societății noastre socialiste actuale, ca și mai deplină conturare a sarcinilor și răspunderilor ce revin tuturor cetățenilor în marea epocă de zidire a patriei noastre.

Congresul se înscrie de asemenea pe linia efortului neînterupt al poporului nostru pentru consolidarea păcii mondiale prin înlăturarea pericolului războiului nuclear și instaurarea între toate popoarele a unui climat de securitate, încredere și colaborare.

De la tribuna Congresului a răsunat glasul sutelor de delegați, care au reprezentat toate categoriile de cetățeni, exprimînd voința unanimă de pace a poporului nostru.

Redacția

Biroul Executiv al Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste

PREȘEDINTELE FRONTULUI DEMOCRAȚIEI ȘI UNITĂȚII SOCIALISTE

Domnul NICOLAE CEAUȘESCU

Președintele Republicii Socialiste România

PRIM-VICEPREȘEDINTE AL CONSILIULUI NAȚIONAL AL FRONTULUI DEMOCRAȚIEI ȘI UNITĂȚII SOCIALISTE — Manea Mănescu.

VICEPREȘEDINȚII AI CONSILIULUI NAȚIONAL: Tamara Maria Dobrin, președinte al Biroului Executiv, Constantin Arseni, Andrei Neagu, Eduard Eisenburger, Ana Mureșan, Constantin Niță, Ioșif Uglar.

SECRETARI AI CONSILIULUI NAȚIONAL: Ion Catrinescu, Ion Sirbu, Emilia Sonea.

MEMBRI: Radu Beligan, Maria Bobu, Nicolae Călinoiu, Nicu Ceaușescu, Mihai Gere, Ion Ursu, Doina Benea, Nicolae Giosan, Ilie Ceaușescu, Gherghina Ionescu, Ion Irimescu, Vasile Marin, Dumitru Radu Popescu, Poliana Cristescu, Tudor Mohora, Ion Mitran, Rodica Paraschiva Vilcu.

CONSILIUL NAȚIONAL AL FRONTULUI DEMOCRAȚIEI ȘI UNITĂȚII SOCIALISTE

Vineri, 8 februarie a.c., după îndeplinirea însemnatului act al alegerii Președintelui Frontului Democrației și Unității Socialiste, în persoana eminentului fiu al națiunii noastre, Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România, s-a procedat la alegerea Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste.

În componența acestui organism au fost aleși, în unanimitate, 537 membri.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române au fost aleși:

Prea Fericitul Părinte Iustin Moisescu, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române;

I.I.P.P.S.S. Mitropoliți: Teoctist Arăpașu al Moldovei și Sucevei, Antonie Plămădeală al Ardealului, Nestor Vorniceanu al Olteniei, Nicolae Corneanu al Banatului;

P.S. Vasile Costin, Episcop vicar-patriarhal, rector al Institutului Teologic Universitar din București.

Au fost aleși, de asemenea, reprezentanți din partea celorlalte culte din țara noastră.

CONFERINȚA A II-A PE ȚARĂ A ORGANIZAȚIEI DEMOCRAȚIEI ȘI UNITĂȚII SOCIALISTE

Joi, 7 februarie a.c., după amiază, a avut loc cea de a II-a Conferință pe țară a Organizației Democrației și Unității Socialiste.

Au participat 1067 delegați aleși de conferințele județene și 33 delegați desemnați din partea cultelor.

După prezentarea Dării de seamă cu privire la participarea organizațiilor democrației și unității socialiste la viața economică și social-politică a țării și la sarcinile ce le revin în viitor, au avut loc dezbateri în cadrul cărora au luat cuvîntul mai mulți participanți. Din partea cultelor au rostit cuvîntări: P.S. Emilian Bîrdaș, Episcop al Episcopiei Ortodoxe Române de Alba Iulia, D-I Tunyogi Csaba Gyula, prim-curator al Episcopiei reformate Cluj-Napoca și D-I Hans Hermannstädter, curatorul general al Bi-

sericii evanghelice C.A. din Sibiu.

Participanții la dezbateri și-au exprimat deplinul acord cu tezele, orientările și ideile de excepțională valoare teoretică și practică cuprinse în magistrala cuvîntare rostită de Domnul Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, președintele Frontului Democrației și Unității Socialiste în plenul celui de al III-lea Congres al F.D.U.S.

Delegații la conferință au ales, în unanimitate, Comitetul Central al Frontului Democrației și Unității Socialiste, format din 245 membri. În prima sa plenară Comitetul Central a ales Biroul, alcătuit din 19 membri.

Într-o atmosferă însuflețitoare a fost adoptat, în final, textul unei telegrame adresate Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România.

PIINE PENTRU SUFLET

Întîmpinarea Domnului

După vestirea Nașterii Domnului de către Ingeri și înainte ca Ioan Botezătorul să-L arate lumii pe Iisus ca „Miel al lui Dumnezeu” și Intemeietor al Împărăției lui Dumnezeu, Biserica ne cheamă să sărbătorim încă un eveniment însemnat din viața Domnului nostru Iisus Hristos, să venim întru întîmpinarea Lui și, luînd pilda dreptului Simeon, să-L primim în viața noastră, în ajutorul nostru. Este evenimentul în care Maica Domnului împreună cu bătrînul și dreptul Iosif, aduc la biserică pe dumnezeiescul Prunc, să-L închine lui Dumnezeu și să împlinească toate cele prevăzute în Legea veche, pentru cei întîi născuți, de parte bărbătească (Ieșire cap. XIII).

Era credința înainte de venirea lui Hristos că fiind copil de parte bărbătească putea fi Mesia cel mult așteptat.

De data aceasta ducerea la biserică a Pruncului a fost însoțită de altă revelație. Acolo era dreptul Simeon căruia Duhul Sfînt îi făgăduise că nu va muri pînă ce nu va cunoaște pe Mesia, și mai era acolo și prooroția Ana, intru aceeași sfîntă așteptare.

Cînd intră în biserică Maica Domnului cu Pruncul în brațe, bătrînul Simeon se desprinde de la locul lui de rugăciune, pași sfioși spre intrare și, luînd Pruncul în brațe, rosti o minunată rugăciune:

„Acum, slobozește pe robul Tău, Stăpîne, după cuvîntul Tău,

în pace, că ochii mei vîzură mintuirea Ta, pe care ai gătit-o, înainte feței tuturor popoarelor; luminează spre descoperirea neamurilor și slavă popoului Tău Israel” (Luca cap. II, 29—32).

Apoi, privind spre Maica Domnului continuă: „Iată Acesta este pus spre căderea și spre ridicarea multora din Israel și ca un semn care va stîrni împotriviri și prin sululețul Tău va trece sabie, ca să se descopere gîndurile din multe inimi” (Luca II, 34—35).

Descrierea detaliată a acestui eveniment de către Evanghelistul Luca, frumoasa și cuprinzătoare rugăciune a dreptului Simeon pe care și azi o rostesc bunii credincioși, precum și profeția despre ceea ce va fi în lume dumnezeiescul Prunc și suferințele ce le va îndura din pricina Lui Prea Curata Sa Maică, vin să ne arate însemnătatea deosebită a acestui eveniment în istoria mîntuirii neamului omnesc. Icoana care înfățișează în bisericile noastre acest moment înlesnește înțelesul celor două dimensiuni ale momentului. Întîi, acest moment încheie și confirmă împlinirea nădejdi dreptilor din Vechiul Testament în venirea unui Mîntuitor. Dreptul Simeon este acum cel care îi reprezintă, cel în care se împlinesc aceste nădejdi, cel care arată că ele n-au fost zadarnice. El adună în inima sa toată bucuria și așteptarea dreptilor, care au murit cu această nădejde.

El putea spune, deplin liniștit, că poate pleca pe drumul vieții

de dincolo de zare în bucuria că ochii săi vîzură mîntuirea gătită tuturor popoarelor; vîzură cum a răsărit o lumină spre luminarea tuturor neamurilor și spre slava tuturor celor ce cred în Iisus. Rugăciunea lui descoperă caracterul universal al mîntuirii adusă de Hristos.

Sfîntul Ioan Botezătorul a încheiat șirul profețiilor care au proorocit despre venirea lui Hristos în lume, dreptul Simeon încheie și împlinește dorința celor drepti care au adormit în nădejdea venirii lui Hristos. Ei sînt ca două punți între Testamentul Vechi și Testamentul Nou.

Iisus primește botezul pocăinței de la Ioan, și se lasă dus la biserică să împlinească legea curățeniei prevăzută în Vechiul Testament. Cu aceasta trece „umbra legii” și se arată darul lui Dumnezeu. În al doilea rînd, momentul venirii lui Iisus la biserică, și întîmpinarea de către dreptul Simeon și prooroția Ana, are și o altă semnificație, mai adîncă. Nu este doar momentul încheierii unei așteptări, nici numai împlinirea unei bucurii.

Dreptul Simeon a avut conștiința că nu ține în brațe un copil oarecare. El era convins că ține în brațe pe Ziditorul lumii. „Spune Simeoane: Pe cine purtînd în brațe, în biserică te bucuri? Cui strigi și grăiești? Acum m-am slobozit, că am văzut pe Mîntuitorul meu. Acesta este Cel ce s-a născut din Fecioară; Acesta este, Dumnezeu cuvîntul cel din Dumnezeu, care s-a intrupat pentru noi și a mîntuit pe om. Acestuia să ne închinăm” (Patriarhul Gherman).

Cîntările bisericesti din această sărbătoare relevă caracterul divin

și uman al Pruncului pe care îl ține Simeon în brațe.

„Cetele Ingerilor s-au spăimîntat văzînd în brațele bătrînului pe Fiul Cel lăudat, împreună cu Tatăl și cu Duhul și Dumnezeuul nostru”.

Sedealna glasului 8 este un adevărat comentariu al acestei uniuni ipostatice: „Născutu-te-ai pe pămînt Ceta ce ești împreună fără început cu Tatăl. Adusu-te-ai în biserică Ceta ce ești necuprins și bucurîndu-se bătrînul, pe mină Te-a luat, strigînd: Acum mă dezleagă de mine, pe care m-ai cercetat după Cuvîntul Tău, Cel ce bine ai voit a mîntui ca un Dumnezeu neamul omnesc”. Așadar, Simeon întîmpină în Prunc cel ce i se aduce pe Iisus Hristos, Dumnezeu adevărat și Om adevărat.

Sărbătoarea Întîmpinării Domnului vine să ne arate „începutul și desfășurarea pe pămînt a vieții lui Hristos”. Drumul Său pe pămînt este însoțit de multe taine, greu de cuprins în care cele dumnezeiești se împreună cu cele pămîntești. El rămîne Dumnezeu în sinul Tatălui, dar devine fratele nostru. El este „semnul” de legătură dintre Dumnezeu și oameni, și garanția mîntuirii: El a venit în lume ca om adevărat, intru toate asemenea oamenilor, în afară de păcat, dar El a rămas și este Dumnezeu adevărat. Cu putere dumnezeiască a săvîrșit minuni și a întemeiat împărăția lui Dumnezeu. Sfîntul Evanghelist Matei scrie: „Iisus străbătea toate cetățile și satele, învățînd în sinagogile lor, propovăduind Evanghelia împărăției și vindecînd toată boala și toată neputința în popor” (IX, 36).

Iar Evanghelistul Luca comple-

tează, zicînd: „El a fost Domn peste toate, pus de Dumnezeu cu Duhul Sfînt și cu putere, Care a umblat făcînd bine și vindecînd pe toți cei asupriți de diavol, pentru că Dumnezeu era cu El” (Fapte X, 36—37).

Cu momentul Întîmpinării Domnului de către dreptul Simeon a încetat vremea profețiilor și s-a desăvîrșit legea prin darul adus de Hristos. Noi căi și posibilități s-au deschis pentru întîlnirea și trăirea omului cu Dumnezeu. A venit vremea Bisericii prin care intrăm în împărăția lui Dumnezeu. Acum Biserica ni-L face cunoscut pe Hristos, ne cheamă să ieșim întru întîmpinare și să-L primim în inima noastră. Unele dintre bisericile au hramul Întîmpinării Domnului, arătînd că în aceasta stă însăși misiunea Bisericii de a ne apropia de Dumnezeu și de a trăi în bucuria comuniunii cu El. La Hristos Domnul, sîntem chemați la fiecare liturghie cu cuvintele: „Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați”.

Drept aceea să alergăm întru întîmpinarea Lui. În biserică ascultăm cuvîntul învățăturii adevărate adusă de Hristos și transmisă prin Sfîntii Apostoli. În biserică primim binecuvîntarea lui Dumnezeu, iertare de păcate și har dumnezeiesc care ne dă putere să împlinim voia lui Dumnezeu și să fim folositori semenilor noștri. În biserică dobîndim pacea și bucuria vieții de care avem atît de mult lipsă, așa precum spune Psalmistul David: „Ajutorul meu de la Domnul Cel ce a făcut cerul și pămîntul” (Ps. 120, 2).

Părintele VASILE

Biruința faptei bune

(Duminica „Înfrișătoarei Judecăți”)

Pericopa „Înfrișatei, sau Dreptei Judecăți” ne prezintă tabloul magnific al modului în care, închinîndu-se ușa harului, încetînd iubirea și îndurarea lui Dumnezeu, va intra în rol dreptatea cu judecarea și răsplătirea faptelor fiecăruia, așa cum au fost ele.

Fixată de Biserică înainte de începerea Postului Sfîntelor Paști, pericopa are menirea de a ne pregăti sufletele spre revizuirea conștiinței, spre cercetarea faptelor proprii și spre îndreptarea privirii spre iubirea Părintelui ceres arătată prin Jertfa Domnului, de unde ne vine iertarea și puterea de înnoire a vieții.

Cercetînd textul pericopei remarcăm faptul că celor condamnați nu li se va pronunța sentința asupra faptelor rele săvîrșite, ci asupra a ceea ce au omis să săvîrșescă din ceea ce trebuia, sau aveau obligația să făptuiască.

Pe de altă parte, Dreptul Judecător va raporta toată această indiferență la nepăsare, la Sine Insuși sau la acela cu care El s-a identificat. Astfel, Judecata reprezintă o luare de poziție față de cei care au ascuns, sau înnulțit talantul cu care au fost înzestrați.

În felul acesta, remarcăm faptul că Judecata nu face o expunere dramatică a tuturor răutăților săvîrșite peste veacuri, ci pune în lumină faptele bune, care rămîn biruitoare, ca singurii marteori și singur criteriu de rostire a unei sentințe drepte și definitive.

Că atunci, la Judecata de apoi, istoria se va deschide ca o carte în care fiecare și-a înscris faptele sale bune sau rele, este adevărat. Domnul însă vorbind despre Dreapta Judecată din urmă, nu a voit nici să amenințe, nici să sperie, ci să îndemne și să încurajeze spre săvîrșirea faptelor bune, trezînd tuturor încrederea în biruința lor definitivă și deplină cîndva și undeva; precum și optimismul de a nu înceta să crești și să te desăvîrșești în săvîrșirea lor, știînd că odată și odată ele își vor primi adevărata și bine meritată lor răsplată. O răsplată veșnică menită să asigure fericea fără de sfîrșit în nepieritoare comuniune cu Dumnezeu.

De aceea, nu ne-a comunicat Domnul cînd va veni și nu ne-a lăsat să știm nici cînd ne va chema pe fiecare la El. Nu ne-a recomandat să facem calcule, sau

prooroicii legate de „sfîrșitul veacului”, de „cerul nou și de pămîntul nou”. Ne-a spus El tot ceea ce a considerat potrivit, nu pentru a-L aștepta într-un anume timp, ci totdeauna priveghînd, cu candela mereu aprinsă, cu bucuria inimii curate și stăpînită de o sfîntă pace, să nu încetăm a-L vedea permanent prezent printre noi, în chipul acelora care au nevoie de ajutorul nostru. Altfel spus, El vrea să continue prin noi, prin fiecare din noi, pînă la sfîrșitul veacurilor, opera de „Samarinean milostiv”. El vrea ca „împărăția lui Dumnezeu sădă înăuntrul nostru” (Luca 17, 2—21) să nu rămînă fără rezultat. Iar dacă aceasta înseamnă „pace, bucurie, dreptate” (Romani 14,17), aceste roade trebuie să iasă la iveală ca o adresare către semen. Le-am primit ca „dar al Duhului Sfînt” (Galateni 5, 22—23) prin Jertfa Domnului și nu avem dreptul să le zăvorîm în camera sufletului. Nu sînt numai pentru noi. Sînt și pentru alții; iar noi avem obligația să le facem roditoare; din ce în ce mai roditoare... Este adevărat că nu este ușor. De multe ori este foarte greu. Tocmai de aceea, răsplata veșnică o primesc numai aceia care neconștient trudesc și fără osteneală se străduiesc să triumfe binele, adevărul, dreptatea, iubirea, unitatea și pacea în lume și între oameni. Să nu mai fie, adică, nici goi, nici bolnavi, nici flămînzii, nici înșetați, nici din aceia care nu și-au găsit rostul util în viață. Pînă mai sînt unii ca aceștia, suferința lui Iisus nu înțețază, iar noi nu putem rămîne indiferenți față de ea și față de ei!...

Biruința faptei bune în veșnicie este continuitatea și răsunetul ei început în viața de acum și de aici. Că „sîntem călători pe pămînt” (Evrei 11, 13) este adevărat. Că nu ducem nimic din această viață, în parte este și aceasta adevărat. Nu ducem nimic material; în schimb ducem ceea ce lăsăm bun: un nume bun, o operă măreață, o faptă împlinită pentru mai binele vieții de aici. Un ajutor cit de mic arătat unui nevoiaș, oricare ar fi el, nu va rămîne la nici un caz nerăsplătit... „Arată-mi în cele mici în ce fel ești, căci nici chiar așa tu nu ești străin de har — spune Sf. Ioan Gură de Aur. Arată-mi precum a arătat văduva din Evan-

ghelie, care, deși nu avea decît doi dinari, totuși i-a aruncat în vistierie”. Sîntem, așadar „călători”, dar în această călătorie, prin faptele noastre, decidem destinul nostru veșnic!...

Pe de altă parte, biruința faptei bune se impune încă din această viață. Că nu totdeauna reușește să se impună cu promptitudine, este adevărat. Se întîmplă adesea ca aparențele înșelătoare, minciuna, nedreptatea, să biruiască. Aceasta nu este însă o biruință definitivă. S-a și formulat zicala că „adevărul umblă cu capul spart”... Dar totuși umblă! S-a spus apoi că „poți cu minciuna să prînzești, dar nu și să cinezi...” Poți duce, adică, prin șiretenie și viclenie în eroare pe cineva, dar cînd adevărul va străluci în toată puterea lui, te va orbi și te va arunca la stîlpul infamiei. Spunea un înțelept pe drept cuvînt că există o balanță a dreptății în această lume, în viața și conștiințele oamenilor, care tinde mereu să aducă telerale balanței în echilibrul lor normal. „Adevărul iese la lumină”, ca uleiul deasupra apei, iar fapta bună rămîne biruitoare.

Multora li se pare că trebuie să aștepte prea mult și epuizîndu-li-se puterea răbdării își pierd și încrederea și nădejdea în biruința faptei bune în această viață. Iar dacă pe deasupra le vine vreo neputință, sau insucces, se pierd în propria deznădejde și învinși le vine parcă greu să mai poată crede în biruința finală a faptei bune.

Există stări de descurajare și epuizare morală, dar tocmai de aceea, Apostolul ne îndeamnă să „nu fim ca cei ce nu au nădejde”... (I Tesaloniceni 4, 13).

Vorbînd de biruința faptei bune, ne referim și la importanța ei în eliminarea răului din ființa proprie căci „ce folos are cel care zidește casa altuia, dar pe a sa o distrugă”, remarcă un Părinte al Bisericii.

Binele pe care îl cultivăm în ființa proprie este asemenea razelor de soare care alungă norii ceoși ai păcatelor; sau a razelor de lumină care alungă întunecata noapte a patimilor... Iubirea alungă ura, minia, nedreptatea, invidia, restabilînd pacea și liniștea necesare buneii desfășurări a vieții, așa cum după furtună natura se liniștește și își intră în normal...

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. prof. Sorin Cosma

Copacul cu nume de om

În inima Munților Apuseni trăiește un copac nemuritor, cu nume de Om. La acel bătrîn înțelept mulți au mers adesea să ceară sfat să ia suflet și totdeauna Gorunul lui Horea le-a dat gînd și suflet. Poate pentru că de acolo se aude glasul vîntului în frunzișul de la Tebea, pentru că în văzduh sună limpede și azi șuierul unei coase albastre, pe nesimțite, Horea a devenit una din permanentele memoriei noastre. Credem în Horea ca într-unul care a pus piatră de temelie la zidirea libertății și demnității românești. Acest țaran de geniu a înțeles că libertatea românului nu poate fi primită, de sus, de la împărat, libertatea se plătete cu sînge, cu jertfă, cu tot ce a avut și are mai bun acest popor. Așa cum ne apare Horea — din istorie, din legendă, din monumentale tomuri, imaginea lui rămîne un foc neting: fața sa cu ochi sfredelitori, neliniștiți, privind înainte, mult deasupra vremurilor, obrazul supt, chinat, al vizonarului. Și cînd te gîndești că meseria lui era să facă zidiri și case de lemn pentru oameni. Într-o zi însă Horea a înțeles, tot privind în sus de-a lungul săgeții de sîndrilă, că scăpărarea vine nu din virful ei, ci din ochiul și mina omului. Astfel a devenit el unul din marii revoluționari ai veacului al XVIII-lea, al lumii întregi.

Drumurile sale la Viena, prietenia lui cu Cloșca și Crișan, legăturile cu izvoarele subterane ale răzvrătirilor secolului, probabilitatea de a-l fi întîlnit pe Iosif al II-lea, „luminatul Cezar”, avangardismul programului său revoluționar, așa cum reiese din *Ultimatul* de la Deva, adresat nobilii baricadată în cetate, anticipînd uimitor ideile Revoluției franceze din anul 1789, apoi suferința, martiriul teribil și ultimele-i cuvinte testamentare rostite sub roată, acolo pe esafodul de la Alba Iulia: „Eu mor pentru națiune!” — acestea toate și multe altele îl consacră în calendarul celor mai mari revoluționari ai tuturor timpurilor.

Există în istorie anumite coincidențe simbolice: în Alba Iulia, Mihai Viteazul a intrat călare spre a săvîrși cea dintîi unire a neamului, la Alba Iulia au stat în temniță Horea, Cloșca și Crișan, la Alba Iulia — Horea și Cloșca au fost trecuți în moarte în mod cel mai cumplit de sentința

unui tribunal exprimînd deopotrivă ura și teama unei nobilimi orgolioase și barbare, în fine, la Alba Iulia, la 1 decembrie 1918, poporul român consfințea Marea Unire a națiunii întregite prin cuvîntul magistral rostit de Vasile Goldiș: „Peste soarta românilor din Ardeal este impuțernicită a decide exclusiv Marea Adunare Națională.”

Cine citește cu atenție poemul pe care Mihai Eminescu l-a dedicat celui mai de seamă dintre cei trei reprezentanți ai mulțimilor răzvrătite, înțelege un adevărat cult pentru martir, al cărui nume în accepția poetului — „mai mult o să fie” decît vecia munților: „Horea pe munte falnic stă călare / O coroană sură munților se pare / Iar Carpații țepeni, îngropați în nori / Își vîuiu prin tunet gîndurile lor / Eu am — zise-un tunet / Suflet mare, greu / Dar mai mare suflet bate-n pieptul său / Fruntea-mi este albă ca de ani o mie / Dară a lui nume mai mult o să fie.”

În literatura română el e un personaj omniprezent — în poeme, în proză, în romane, în dramaturgie. Se pare că acum două veacuri însăși polemica politică a iluministului Ion Budai-Deleanu, autorul unicei noastre epopei, are rădăcini în lupta și eroismul lui Horea.

Apoi, neîndoindnic, Gorunul gînditor cu largi semnificații lirice și filozofice din poezia lui Lucian Blaga e înrudit îndeaproape cu gorunul mitologic și istoric de la Tebea.

Tocmai Gorunii de la Tebea, semnele concentrice ale cercurilor de vîrstă — ne duc cu gîndul în același timp la tradiția de sacrificiu și luptă a neamului, ca și la realitatea, la clipa fierbinte — la azi, la acum, la aici. Două trunchiuri paralele se înalță la Tebea în lumina blindă de toamnă sub cerul Munților Apuseni: Gorunul multiseclar și Gorunul tineretii patriei, sădit în anii noi, în cei mai luminoși ani ai patriei, de cel ce-i este Țării marile erou contemporan, și simbolul demnității ei, Președintele României, Domnul Nicolae Ceaușescu.

În inima Munților Apuseni, veacuri de istorie încap între trunchiurile Gorunilor care poartă nume omenești, numele unor mari și luminați fii ai patriei.

Gheorghe Ș. Grăniceri

Preocuparea lui Vasile Goldiș pentru popularizarea operei lui Mihai Eminescu în Transilvania și Banat

Deși cunoașterea operei lui Mihai Eminescu în Transilvania și Banat a început prin colaborarea la revista Familia între anii 1866—1870 iar popularizarea poeziei acestuia abia după anul 1883, an care marchează începutul adevăratei glorie literare a poetului în toată România, primul exeget al operei eminesciene în Transilvania și Banat a fost profesorul Vasile Goldiș, viitorul conducător al mișcării naționale din Transilvania pentru unirea acesteia cu România la 1 Decembrie 1918. Așa după cum arată Elena Stan în competentul și temeinic ei volum referitor la „Poezia lui Eminescu în Transilvania”, Goldiș este cel care a dat „primul studiu relativ amplu” asupra poetului aici, dincoace de Carpați. Este vorba de cel intitulat „Pesimismul în poeziile lui Mihai Eminescu”, apărut în patru numere consecutive în Tribuna sibiană, în luna noiembrie 1889, la numai câteva luni de la săvârșirea tristului eveniment. De fapt — după cum arată tot Elena Stan — profesorul Vasile Goldiș obișnuia, totodată, în cadrul orelor de stilistică la Brașov pentru clasa a V-a, să analizeze și comenteze adesea, între operele altor autori români, poezii eminesciene. Un asemenea interes a fost fără îndoială stimulată de faptul că Brașovul școlar românesc și intelectual prezenta în ansamblu, în acea vreme, un important centru de difuzare în Transilvania a creației marelui nostru poet. În această direcție, Elena Stan a omis faptul că tot Vasile Goldiș este autorul necrologului marelui nostru poet intitulat „Eminescu” și publicat în „Tribuna” din 21 iunie/3 iulie 1889, p. 559, semnat cu inițiala numelui de familie: G. Unele din ideile studiului „Pesimismul în poeziile lui Mihai Eminescu” sînt prezentate și în acest necrolog. Se afirmă de pildă genialitatea luceafărului, spiritul său patriotic și național, ancorarea profundă în social ce caracterizează opera lui Eminescu. Zbuciumările lui sînt „herculice” iar florile gândului băteau la poarta „duhului său” ca să-l facă să scrie acea nemuritoare operă a sa „de unde dragostea să nu fie gonită niciodată”. Afirmăția lui Ion Breazu, potrivit căreia necrologul „Eminescu” ar fi fost scris de Gheorghe Bogdan-Duică, nu rezistă, nici la cea mai mică analiză, deoarece se știe că profesorul Goldiș și-a semnat multe din articolele sale cu pseudonimul G. V. G. Ile Borg, iar în luna noiembrie 1889 își publică cunoscutul său studiu tot în Tribuna în care regăsim aceleași idei pe care le va dezvolta în alte articole publicate în Tribuna arădeană din 1910 și în ziarul Românul din anul 1911.

Alături de alți mari bărbați ai neamului, de fruntașii revoluției de la 1848, Eminescu i-a putut servi deci lui Goldiș, în clasă, drept pildă vie, drept model exemplar de înaltă conștiință po-

litică națională, de dragoste înflăcărată pentru poporul lui. Și nu numai în clasă.

Goldiș ține la Casa română din Caransebeș, la 30 septembrie 1889, o conferință despre Eminescu, în cadrul unei adunări a „Societății pentru fond de teatru român”. Era prima conferință documentată despre Eminescu în tot cuprinsul Banatului și al Transilvaniei. Vasile Goldiș evoca pe Eminescu (tocmai în anul morții sale) dintr-o nevoie lăuntrică de certitudine, ca să ne primim sufletele și să ne întărim conștiința specificității noastre. El era convins încă de pe atunci că numai datorită lui Eminescu și prin dialogul implicit deschis cu el, cu valorile culturii europene și universale, cultura românească a intrat ca o valoare perenă în circuitul universal, contribuind prin acea lucrare de adîncime, tainică și de durată, la progresul umanității.

Evenimentul a fost consemnat și în revista Familia din 1889, nr. 34 și 39, ca un omagiu adus memoriei marelui poet care debutase în această revistă: „In ședința a doua (...) s-a citit frumosul studiu literar intitulat Pesimismul în poeziile lui Eminescu de domnul Vasile Goldiș, actualmente profesor la Gimnaziul românesc din Brașov, care s-a ascultat cu cea mai mare atențiune și la sfîrșit fu acoperit de aplauze”. „Tribuna” de la Sibiu, nr. 218 din 1889, aprecia conferința lui Goldiș drept o „temă deosebit de frumoasă și destul de bine dezvoltată”.

Seria popularizării operei lui Eminescu continuă și cu un cuvînt de deschidere rostit de Goldiș la o „Serată eminesciană”, organizată în 1903 la Casa Națională din Arad, ori prin consemnarea în paginile Românului din 1911, în mod amănunțit, a desfășurării festivităților de la Galați, ocazionate de dezvelirea unei statuie a poetului, consacînd totodată cu aceeași ocazie, un întreg număr al ziarului personalității celui ce a considerat — în mod semnificativ — că „a intruchipat ideea mare a unității noastre culturale” și „a știut să unească într-un gînd și o simțire neamul nostru întreg”.

Sensul național, patriotic al operei și figurii lui Eminescu îl va determina pe Goldiș și după 1918 să întreprindă sau să se atașeze unor acțiuni consacrate memoriei poetului. Astfel, în calitate de ministru al Artelor și Cultelor și de președinte al „Astreii”, el va saluta cu emoție dezvelirea bustului lui Eminescu la Sînnicolaul Mare din anul 1925, se va afla, în 1926, în fruntea inițiativei urmîrind ridicarea unui monument consacrat Luceafărului la Arad (s-a înființat un fond în acest scop, a avut loc o colecție publică) și de asemenea va organiza un pelerinaj la mormîntul acestuia (cu participarea unor personalități ca Ioan Lupăș, Cezar Petrescu, Aristide Demetriad etc.), ocazie în care va evoca în

cuvinte pline de căldură semnificația națională și universală a operei eminesciene. Merită atenție două scrisori adresate de Vasile Goldiș lui Gheorghe Bogdan-Duică, profesor universitar la Cluj, și lui Teodor Bucurescu, directorul gimnaziului din Sînnicolaul Mare, cu ocazia dezvelirii bustului închinat marelui poet în această localitate, scrisori pe care le reproducem în integral mai jos.

Preot Călin Craveț

ANEXĂ:

1. Scrisoarea inedită către Gheorghe Bogdan-Duică, în Biblioteca Academiei R.S.R., Corespondență, cota S. 104(1) C.C. XVIII, Nr. 196464.

Arad, 29 Septembrie 1925

Dragă Ghiță,

În 11 octombrie a. c. se va desvălui la Sînnicolaul-Mare (jud. Timiș-Torontal) bustul lui Mihai Eminescu, ridicat aproape exclusiv din banii adunați prin școlarii români de acolo. Este primul bust al lui Eminescu în Ardeal (respectiv în Banat. Suntem dator să-i dăm toată considerația. Asociațiunea încă a fost invitată. Eu nu pot să merg, fiind promis de mai înainte pentru 11 octombrie la o altă adunare la Ineu. Te rog ca să convoci urgent la ședința secția noastră literară de la Cluj și să trimiteți voi pe cineva din acea secție să reprezinte acolo „Astra” și să vorbească în numele ei și al meu. Aș(i) fi fericit dacă ai putea să primești Tu sarcina asta. La tot cazul însă să meargă cineva, ca să (nu) rămînem de rușine.

Al tău iubitor amic
V. Goldiș

2. Scrisoarea către Teodor Bucurescu, directorul gimnaziului din Sînnicolaul Mare, în, Teodor Bucurescu, Eminescu în Banat, La Sînnicolaul Mare, Periam, 1928, p. 108.

Arad, 8 octombrie 1925

Mult stimat domnule
Bucurescu!

Cu mare regret grăbesc a Te aviza, că îmi este absolut imposibil să viu pe ziua de 11 octombrie la Sînnicolaul Mare. Cu treier acum județele pentru organizarea despărțimintului Asociațiunii în fiecare capitală de județ, iar în ziua de 11 octombrie trebuie neapărat să fiu la Ineu, ca să iau parte la o mare adunare politică de acolo, care fără participarea mea nici n-ar putea să se țină.

Astfel trecînd alaltăieri prin Cluj, m-am înțeles cu D. profesor universitar Gheorghe Bogdan-Duică, președintele secțiunii literare a Asteii, ca să meargă din sul la Sînnicolaul-Mare în reprezentarea mea și a Asociațiunii. Dinsul și de altfel este cel mai autorizat să vorbească despre marile noastre Eminescu.

Vă doresc succes deplin și Vă rog să primiți asigurarea celor mai distinse considerațiuni.

Devotat stimător,
V. Goldiș

Tată, trebuie să ne purtăm ca fiii Lui, pentru ca, precum sîntem noi mulțumiți de Dumnezeu Tatăl nostru, tot astfel să fie și El de noi. Să fim ca niște temple ale lui Dumnezeu, pentru ca Dumnezeu să locuiască pururea în noi” (Sfîntul Ciprian).

Aceasta este biruința veșnică a faptei noastre bune ca adresare către Dumnezeu. Prin fapta bună arătăm că sîntem fiii Lui și că iubirea Lui rămîne biruitoare în viața noastră. Aceasta este bucuria veșnică a comuniunii cu Dumnezeu și asupra ei rămîne pecetluită binecuvîntarea Dreptului Judecător. „V-am îndemnat stăruitor — spune Apostolul — ca să umblați în chip vrednic de Dumnezeu, care v-a chemat în împărăția Sa și la mărirea Sa” (I Tesaloniceni 2, 20).

Rămînîndu-i statornici încă din această viață, să cerem Părintelui cereș. Întru smerenie: „Sfîrșit creștinesc vieții noastre, fără durere, neînfruntat, în pace și răspuns bun la înfricoșata Judecată a lui Hristos.”

Alexandru I. Cuza sprijinitor al primului gimnaziu ortodox transilvănean

Ridicat la 1850 sub egida celor două biserici ortodoxe din Brașov (Sf. Nicolae și Sf. Treime), după îndelungate eforturi din partea celor mai clarvăzători cărturari ai Transilvaniei timpului (în mod deosebit mitropolitul Andrei Șaguna și protopopul Ioan Popazu), gimnaziul ortodox „Andrei Șaguna” din Brașov a concentrat aspirațiile spre cultură ale neamului românesc într-o perioadă de puternice frîntări politice în vîltoarea cărora se păstra mereu vie flacăra unei simțiri naționale.

Susținut material prin benevola contribuție a fruntașilor locali, gimnaziul cunoaște în primul deceniu eforturi considerabile pentru rezistență financiară, problemă care devenea cu atît mai dificilă cu cît după 10 ani expira și contractul negustorilor brașoveni de susținere materială a gimnaziului și nu se întrezăreau șansele reînnoirii, întrucît secătuiseră posibilitățile financiare ale susținătorilor.

În atare situație, în care autoritățile politice nu vedeau cu ochi buni existența gimnaziului brașovean, care încă de la apariție își crease renume ce depășea granițele Transilvaniei, singura soluție se găsește prin uzitarea de drepturile istorice ale bisericii Sf. Nicolae, care începînd cu anul 1594 (Aron Vodă) primea anual subvenții din Moldova și Țara Românească, constînd din bani,

moșii sau privilegiile de negoț, oierit etc. Drept urmare, încă în anul 1855 protopopul Ioan Popazu, cel mai aprig susținător al învățămîntului românesc brașovean, propune comitetului „a se face pașii de lipsă” pentru obținerea unei subvenții din Muntenia și Moldova în baza hrisoavelor vechi, fapt pus în aplicare abia în 1859 decembrie 25, cînd Popazu se adresează lui Ion Maiorescu, cumnatul său, acum Director al Eforiei școlare, prin care salvase financiar încă odată gimnaziul în anul 1852, cînd multiplica la Viena 500 de exemplare din planul clădirii gimnaziale pentru a fi trimise în Moldova și Muntenia însoțite de memorii spre obținerea de danii din partea unor familii de renume. Acum, la 1859 adresează domnitorului Al. I. Cuza cererea brașovenilor, încheind cu propria rugămînte: „Recomandîndu-vă cu toată căldura această petițiune subscrisul (n.n. Ioan Maiorescu) își ia libertatea de a vă ruga ca să nu pierdeți din vedere că Brașovul, după poziția sa geografică și prin comerțul levantin susținut de secolii prin neguțarii români de acolo, a fost totdeauna punctul prin care s-a menținut oarecari raporturi de unire între românii din Transilvania și între Principate și că

(Continuare în pag. a 6-a)

Prof. Vasile Oltean
Muzeograf, Șchei, Brașov

Darul nemuririi

După urzitul pămîntului și după așezarea noroadelor la locurile lor, Ziditorul a chemat la Sine pe toți conducătorii acestor noroade ca să le împartă daruri din sacul Său fermecat. Și s-au înfățișat înaintea Ziditorului mulțime multă de căpetenii de noroade iar Bunul Dumnezeu i-a poftit pe fiecare să ceară ce le-o dori inima.

Și astfel, rînd pe rînd, de la cel mai mare pînă la cel mai mic și de la cel mai slab pînă la cel mai tare, s-au perindat toți vreme îndelungată și fiecare cerea lucruri și daruri care de care mai trufașe, mai scumpe sau mai rare: unii cereau darul bogățiilor nesecate, alții darul meșteșugurilor iscusite, alții darul de a stăpîni peste noroadele mai slabe sau mai mici, alții darul științelor lumii, alții darul biruințelor ostășești, alții darul puterii nestăvilită, alții darul vorbirii în multe limbi și tot așa toți au cerut și toți au primit daruri de la Bunul Dumnezeu pînă ce sacul s-a golit. Iar la urma tuturor conducătorilor de noroade s-a înfățișat la chemarea Ziditorului și străbunul meleagurilor noastre pe care Bunul Dumnezeu văzîndu-l, i-a zis:

— „Conducătorule, sacul cu daruri Mi s-a golit, dar poate că mai aflu ceva și pentru tine. Tu ce-Mi ceri?”

— „Eu, Slăvite Doamne, a răspuns cu smerenie străbunul nostru, nu am venit să cer... Eu am venit să Te rog pentru poporul meu ca să-l iei sub ocrotirea Ta, pentru că noi sîntem așezați la o răscruce de vînturi potrivnice nouă și care de multe ori cînd se pornesc să sufle din hăurile zării, caută să ne spulbere și să ne piardă!”...

Iar Bunul Dumnezeu a chibzuit adînc și a cîntărit înțelesul acestor cuvinte căci i-a plăcut smerita rugămînte a străbunului nostru și i-a zis:

— „Pentru că nu mi-ai cerut ca ceilalți conducători daruri trufașe și trecătoare și pentru că nu ai în inima ta gînduri de mărire deșartă, iată Eu îți voi da pentru tine înțelepciune adîncă și bună-tate nemărginită pe care să le lași ca moștenire nepieritoare tuturor căpeteniilor poporului tău ce vor urma după tine. Iar pentru poporul tău îți dăruiesc o salbă de daruri statornice care să le fie moștenire din străbuni în strănepoți pînă la sfîrșitul lumii. Dar mai înții de toate să facem un adăpost temeinic poporului tău și să punem stavilă vînturilor

lor care caută să vă spulbere; așa că voi porunci pămîntului să ridice din scoarța sa un lanț de munți ca o cetate lingă care să vă adăpostească la vreme de grea cumpănă... Iar pentru poporul tău primește: darul vitejiei, darul iscusinței, darul hărniciei, darul prieteniei, darul păcii și înțelegerii cu toate noroadele, darul cîntecelor duioase și al jocurilor frumoase, darul libertății, darul vredniciei, darul roadelor bogate...”

Înfricoșat peste măsură de atâtea daruri străbunul nostru îndrăzni să întrebe:

— „Slăvite Doamne, nu crezi oare că din pricina atîtor daruri se vor înmulți vrăjmașii și pizmuitoarii noștri și ne vor impresura și vor căuta să năvălească asupra noastră ca să ne cotropască țara, să ne robească și să ne șteargă chiar numele de pe fața pămîntului?”

Auzind aceste cuvinte, Bunul Dumnezeu iarăși chibzui adînc, Se gîndi ce Se gîndi și zise:

— „Poate să ai dreptate viteazule, dar pentru că Eu nu-mi mai pot lua înapoi cuvîntul spre a împlîna sau a schimba darurile făgăduite poporului tău, iată că peste toate cele de pînă acum vă voi mai da încă un dar care va face ca numele vostru chiar cînd va veți afla în cele mai grele încercări din partea vrăjmașilor, să nu fie șters de pe fața pămîntului ci să dăinuiească în veci și poporul tău să se ridice după fiecare încercare, tot mai tare și mai puternic: acesta este DARUL NEMURIRII!”

A mulțumit străbunul nostru Ziditorului pentru darurile primite și mai cu osebire pentru acest din urmă mare dar al nemuririi și încărcat cu toate, a ajuns acasă împărțind poporului său cele primite de la Bunul Dumnezeu și punîndu-le în lucrare cu temei.

Iar ele cu vremea au sporit și au adus îndestulare și fericire poporului nostru. Dar odată cu aceste noroace a sporit și ura vrăjmașilor care rîvneau la ele. Însă atunci cînd cei care căutau să ne șteargă de pe fața pămîntului năvăleau asupra noastră, întîmpinam împotrivirea munților care ne ocroteau și tăria brațelor care-i respingeau iar darul nemuririi ne ajuta să păstrăm peste veacuri, numele, libertatea și pămîntul străbun.

Preot Birseanu I. Ionel

Biruința faptei bune

(Continuare din pag. a 2-a)

Prin nimic nu poate birui mai mult fapta bună, decît prin exemplul personal. „Muștră-i pe cei corupți prin viața ta curată, iar pe cei ce au sentimente fără rușine, prin înfrînarea ochilor tăi”, spune Sfîntul Isac Sirul.

Pe de altă parte, fapta bună biruiește fapta rea ce ne vine din partea semenului. Se spune că regele Abradakes din Suza aflîndu-se în război cu Cirus, își pierde soția, Pantea, care devenind ostateca lui Cirus, putea fi chinuită, sau omorîtă. Trăind-o însă cu multă bunăvoință și auzînd de aceasta, Abradakes devine aliatul și prietenul lui Cirus. Fapta bună venită din partea semenului stinge întreg clocotul de ură, mînie și dușmănie, asemenea nisipului aruncat pe focul aprins și amenințător să incendieze. Se relatează despre doi vecini aflați în ceartă, că unul din ei clocotind de mînie transmite celuilalt că îi va tăia picioa-

rele de va mai veni în curtea lui; la care primește un răspuns plin de bunăvoință și liniște sufletească, și anume că, acela este dispus oricînd să procedeze invers: trecînd peste tensiunea dintre ei, oricînd îl va primi în casa sa cu cinstea cuvenită unui vecin apropiat. Și din acea clipă, pacea de la început și-a pus stăpînire peste relațiile lor de bună vecinătate (după Arhim. Pant. Karanikolas, „Scoici și Pietricele”, Atena, 1955, trad. pr. Olimp Căciulă, în rev. „Glasul Bisericii”, nr. 1—2/1958, p. 52).

Biruința faptei bune este evidențiată și prin aceea că ea devine un imn de laudă adus neconținut lui Dumnezeu. „După cum cineva uitîndu-se la frumusețea cerului zice: „Slavă Ție, Dumnezeule”, tot așa zice și cînd se uită la purtarea celui credincios”, spune Sfîntul Ioan Gură de Aur; iar un alt Sfînt Părinte precizează că „numind pe Dumnezeu

Stinții Trei Ierarhi: Vasile, Grigorie și Ioan Gură de Aur Cîteva cuvinte de învățătură ale Sfinților Trei Ierarhi

„Pe vasele luminii, pe fulgerele cele revărsătoare de raze, pe Vasile cel Mare, pe Grigorie de Dumnezeu cuvîntătorul și pe Ioan Gură de Aur, să-i lăudăm acum cu toții” (Svetilna, glas 2).

În fiecare an, la 30 ianuarie, Sf. noastră Biserică săvîrșește pomenirea laolaltă a Sf. Ierarhi Vasile cel Mare, Grigorie de Dumnezeu cuvîntătorul și Ioan Gură de Aur, a căror pomenire o mai aflăm în rînduiala Sf. noastre Biserici și la zilele săvîrșirii lor din viața pămîntescă. Astfel, la 1 ianuarie facem pomenirea Sf. Vasile cel Mare, la 25 ianuarie pe cea a Sf. Grigorie de Nazianz, iar la 13 noiembrie și 27 ianuarie, pe cea a Sf. Ioan Gură de Aur. Dar cum pe vremea împăratului Alexie Comnen s-au iscat neînțelegeri între creștini, pentru acordarea unei cinstiri mai mari, pe care unii o dădeau unuia sau altuia dintre Sf. Trei Ierarhi, atunci episcopul Ioan Evhailt a rînduit ca cinstirea lor să se facă și laolaltă, în ziua de 30 ianuarie.

Sf. Trei Ierarhi Vasile, Grigorie și Ioan s-au născut din familii creștine ale căror mame: Emilia, Nona și Antuza erau modele de virtute și credință creștină, stîrnind admirația pînă și a păgînilor; au primit o aleasă educație religioasă în familiile lor, pe care au completat-o apoi și au adîncit-o prin studii sistematice în cadrul celor mai înalte școli ale timpului lor, la Cezareea Capadochiei, Constantinopol, Atena, Alexandria unde au luat contact cu întreaga cultură profană a lumii de atunci.

În anii de studii în aceste renumite centre de cultură, Sf. Trei Ierarhi au cules, ca harnicile albine, numai cunoștințele folositoare, pe care le-au adăugat celor religioase, primite în familie și în Biserică. „Nu cunoșteam decît două căi: cea a Bisericii și pe cea a școlii”, ne spune Sf. Grigorie de Nazianz în scrierile sale, cînd evocă acești ani.

Toți trei ar fi putut îmbrățișa orice carieră lumească bucurîndu-se de cinstirea celor puternici ai timpului lor, dar Sf. Vasile, Grigorie și Ioan au sacrificat onorurile, averile și vanitățile lumesti pentru idealul creștin.

Toată agonisia învățăturii lor o pun în slujba Bisericii lui Hristos. Toți trei își întăresc cugetele prin puterea rugăciunii și Pronia divină îi desăvîrșește pentru ceea ce va însemna truda vieții lor întregi: slujirea lui Dumnezeu și a aproapeului, prin Sf. taină a preoției.

Chemați de Biserică, Sf. Trei Ierarhi acceptă cu mare greutate și după îndelungă frămîntare sufletească, să primească sf. Taină a preoției, slujirea în care văd o „lucrare cerească, pe care Dumnezeu nu a dat-o nici arhanghelilor, nici îngerilor”, cum spune Sf. Ioan Gură de Aur, o „artă a artelor și știință a științelor”, cum arată și Sf. Grigorie de Nazianz, de la care ne-au rămas cele două tratate clasice: Despre preoție, al Sf. Ioan Gură de Aur și Despre fugă (de preoție) al Sf. Grigorie de Nazianz, opere neegale, în care se face logiul slujirii preoției.

Prin viața lor jertfelnică de slujitori, Sf. Vasile, Grigorie și Ioan, au ridicat preoția creștină pe cul-

mile iubirii lui Dumnezeu și a aproapeului, făcînd din crezul lor creștin forța nestăvilită a transformării lumii de atunci, după preceptele Evangheliei lui Hristos.

Prin lucrarea întreitei preoții, Sf. Trei Ierarhi au înțeles să ducă o luptă necurmată împotriva racilelor timpului lor. Ei s-au ridicat cu toată vigoarea împotriva sclaviei, cînd aceasta încă mai era ocrotită de legi, au apărat pe cei săraci și lipsiți, infierînd lăcomia și zgîrcenia celor avuți, și prin strădanii care uimesc și astăzi, au pus bazele unor mari centre și instituții de asistență socială, adevărate premiiere pentru acele timpuri.

Astfel, Sf. Vasile cel Mare a înființat în Cezareea Capadochiei azile de orfani și bătrîni, spitale, leprozerii, case de reeducarea tinerilor alunecați în greșeli, ateliere unde puteau găsi de lucru cei nevoiași etc. El însuși îngrijea bolnavii, în care vedea însăși chipul lui Hristos. O operă asemănătoare va realiza Sf. Grigorie la Nazianz, iar Sf. Ioan Gură de Aur va reduce la limită cheltuielile Patriarhiei din Constantinopol, pentru ca din economiile obținute, să poată ajuta azilele, spitalele și pe săracii din capitala imperiului. Dragostea lor pentru oameni nu a cunoscut margini.

Ca episcopi, Sf. Trei Ierarhi au fost confrunțați cu cele mai tulburătoare erezii ale vremii, trebuind să facă față prin cuvînt și scris arienilor, precum și celor mai înverșunați adepți ai acestora, eunomienii, macedonienii, apolinariștii, împotriva cărora au scris tratate teologice dense, în care au combătut rătăcirile lor și au pus în lumină adevărata credință, riscîndu-și scaunul și chiar viața. Este cunoscut răspunsul pe care Sf. Vasile cel Mare îl dă prefectului Modest, trimis de împăratul arian Valens ca să-l determine să nu mai facă împotriva arianismului. La amenințarea cu confiscarea averii, cu exilul, cu torturile și moartea, Sf. Vasile răspunde cu o demnă seninătate: „Confiscarea averii nu atinge pe un om care nu posedă nimic, afară numai dacă ai nevoie de aceste zdrențe păcătoase de pe mine și de cele cîteva cărți, care sînt tot avutul meu. Cu privire la exil, nu cunosc așa ceva pentru că nu sînt circumscris de nici un loc: pămîntul pe care-l locuiesc acum nu e al meu, dar e al meu tot pămîntul unde aș putea fi exilat, sau mai degrabă pămîntul e al lui Dumnezeu, iar eu nu sînt decît un locatar în trecere. Chinurile? Ce ar putea ele lua de la un om care aproape nu mai are trup? ... Moartea îmi va fi o binecuvîntare, căci ea mă va trimite mai repede la Dumnezeu, pentru care eu trăiesc, pentru care am murit în mare parte și spre care mă grăbesc de mult.”

Toți acești trei mari ierarhi ai Bisericii au făcut față celor mai critice situații, dar totdeauna ei au avut în față exemplul luminos al Mîntuitorului și al ucenicilor Lui.

În latura învățătoarească a ac-

tivității lor episcopale, au stăruit cu cuvîntul și cu scrisul la creșterea duhovnicească a păstoriților lor, omiliile lor exegetice întinzîndu-se asupra întregii Sf. Scripturi, iar celelalte scrieri doctrinare, care au îmbogățit patrimoniul Bisericii, au aureolat timpul în care s-au scris, atribuindu-i pe drept cuvînt denumirea de „veacul de aur al Bisericii creștine”.

Operele lor, cu o tematică variată, îmbrățișînd toată gama frămîntărilor umane a acelor timpuri, în cadrul cărora Sf. Trei Ierarhi și-au spus cuvîntul, soluționînd în spiritul Evangheliei situațiile cu care au fost confrunțați, au devenit opere clasice, de referință în cîmpul de acțiune al Bisericii din toate timpurile, și au intrat în patrimoniul literaturii universale.

Pentru profunzimea gândirii lor creștine, care s-a încumetat să privească adîncurile de taină ale Sfintei Treimi, ca și pentru expunerea sistematică a ortodoxiei în toila luptelor doctrinare cu care au fost confrunțați, Sf. Trei Ierarhi li s-a dat numele de „luciferi ai ortodoxiei”, „mari dascăli ai lumii și ierarhi”.

În marea sa majoritate, monahismul ortodox de totdeauna a fost așezat pe temelii definitive prin regulile, Sf. Vasile cel Mare savant alcătuit și trăite de acești titani ai ortodoxiei, iar Biserica a primit în tezaurul ei cultic, cele două Sfinte Liturghii, ale Sf. Vasile și Sf. Ioan Gură de Aur, și care, deși sînt prelucrări ale acestora după vechea liturghie a Sf. Iacob, cuprind totuși cele mai esențiale și cele mai frumoase rugăciuni alcătuite de ei. Alături de acestea, frumusețea omului Sf. Grigorie de Nazianz (douăzeci de mii de versuri), fac din pămîntul atîtor zburcămări și zvircoliri, un paradis al înfîlîrii omului cu Dumnezeu.

Sf. Trei Ierarhi au fost candelile Sfîntului Duh, care au luminat întunericul veacului al patrulea, și a căror văpae luminoasă revărsă sfîntenie și lumină din lumina lui Hristos, din chipurile lor zugrăvite în toate altarele Bisericii creștine. Cezareea Capadochiei și Constantinopol, unde au păstorit ei, au rourat asupra întregii lumi creștine învățăturile și marea lor operă creștină, care va încununa Biserica pînă la sfîrșitul veacurilor.

În această zi a pomenirii lor, rugăm pe Bunul Dumnezeu să aibă în Sfînta Sa pază pe toți cei ce poartă numele acestor mari Sfinți Ierarhi și totodată îndemnăm familiile creștine să dea numele sfinților acum pomeniți, noilor născuți ai lor, ca astfel să păstrăm tradiția străbună, dovedindu-ne vrednici urmași ai înaintașilor noștri care, prin păstrarea cu sfîntenie a acestor nume în familiile creștine și românești, dau mărturie despre continuitatea tradițiilor noastre străbune pe aceste meleaguri.

Iar acum, datori sîntem ca în ziua pomenirii lor, să le aducem prinos de cinstire, cîntînd: „Cei ce ați fost întocmai la obicei ai Apostolii, și lumii învățători, Stăpînul tuturor rugați-vă pace lumii să dăruiască și sufletelor noastre mare milă.”

† EMILIAN Episcop al Alba Iuliei

SĂRBĂTORIREA SF. TREI IERARHI LA INSTITUTUL TEOLGIC UNIVERSITAR DIN SIBIU

Miercuri, 30 ianuarie 1985, Sf. Trei Ierarhi: Vasile, Grigorie și Ioan patronii învățămîntului nostru teologic, constituie praznicul care a fost sărbătorit în chip deosebit și la Institutul Teologic Universitar din Sibiu.

Astfel, Sf. Liturghie a fost săvîrșită în catedrala mitropolitană de către I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P.S. Episcop Emilian al Alba Iuliei și P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi, format cu deosebire din profesori de la Institutul menționat. La momentele convenite din cadrul Sf. Liturghii, I.P.S. Mitropolit Antonie a hirotonit pe C. diacon I. Naf-tăniță întru preot pe seama parohiei Breaza, prot. Făgărăș, iar pe tînărul licențiat în teologie I. Toader întru diacon. La priceasnă a predicat P.C. pr. prof. onor. T. Bodogae, iar la sfîrșitul Sf. Liturghii I.P.S. Mitropolit Antonie a citit o rugăciune de mulțumire și a rostit un scurt cuvînt asupra semnificației praznicului. În continuare, în aula Institutului Teologic Universitar din Sibiu a avut loc o festivitate care a fost deschisă printr-o cuvîntare rostită de P.C. rector C. Voicu, P.C. pr. prof. S. Șebu susținînd apoi conferința festivă consacrată evenimentului sărbătorit. Au vorbit de asemenea

P.S. Episcop Emilian al Alba Iuliei și P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul, care au adus în atenție aspecte din viața Sfinților Trei Ierarhi potrivite pentru formarea viitorilor slujitori bisericești. În cadrul programului corul studenților teologi, condus de P.C. arhid. prof. I. Popescu, a interpretat un mănunchi de compoziții religioase și patriotice.

A vorbit apoi I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, care, după ce a amintit împlinirea a 135 de ani de la nașterea lui Eminescu, eveniment sărbătorit în țară și peste hotare, a zăbovit asupra Sfinților Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur, ca modele de studiu, rugăciune, viețuire creștină etc. pentru tinerii teologi, ierarhi care au dovedit prin viața lor superioară că învățătura Mîntuitorului nu este utopie, că creștinismul autentic nu este în afara posibilităților noastre omenești.

Festivitatea s-a încheiat printr-un cuvînt rostit de P.C. pr. protector D. Abrudan, care a mulțumit P.F. Părinte Patriarh Iustin, I.P.S. Mitropolit Antonie, celorlalți Ierarhi participanți la festivitate, tuturor Ierarhilor transilvăneni pentru grija pe care o poartă Institutului.

De cîte ori prăznuim pomenirea Sfinților Vasile, Grigorie și Ioan de atîtea ori sufletele noastre tresaltă de bucurie dînd slavă lui Dumnezeu pentru marea har de care Biserica creștină s-a împărtășit prin lucrarea lor, iar inimile ni se încălzesc în chip deosebit cînd contemplăm faptele și cuvintele lor minunate. Și, har Domnului, că avem ce contempla la ei. Ca unii care au jertfit totul pentru ca să aline suferințele altora, să lumineze cu învățături drepte conștiințele multor, dar mai ales ca să zidească sufletește pe om cu ajutorul unei concepții superioare, sfinții Trei Ierarhi au luptat cu un avînt și cu o credință neîntrecute ca să-îndrume pe păstoriții lor spre cel mai înalt ideal adus pe pămînt de Fiul lui Dumnezeu cel întrupat.

Iată cum descriu unii din ei pe deoparte condițiile destul de grele, în care le-a fost dat să lucreze, dar pe de altă parte ilustrînd și curățenia sufletească pe care voiau s-o însușe și în inimile celor din jurul lor. Adresîndu-se în scris conducătorilor bisericești din Neocezarea Pontului, care se lăseseră ademeniți de rătăcirea credinței ariene, care vedeau în Hristos un simplu om, ca unul care-și trăise și el copilăria tot în același oraș, Sfîntul Vasile declară la un moment dat: „Nu că eu aș fi om fără păcat, nici că viața nu mi-ar fi fost plină de nenumerate scăderi. Mă cunosc bine și nu încetez de a vărsa lacrimi pentru păcatele mele... dar nu înțeleg cum de voi nu vedeți gunoiul din ochii voștri atunci cînd căutați să mă judecați pe mine? Recunosc că mi-am cheltuit mulți ani din viața cu lucruri deșarte și că întreaga tinerețe mi-am risipit-o în truda zadarnică spre a dobîndi învățătura înțelepciunii omenești, dar apoi tot așa știu că m-am trezit ca dintr-un somn adînc și îndreptîndu-mi privirea spre adevărata lumină a adevărului evanghelic, convins fiind de zădărniciile înțelepciunii lumesti și a măririlor trecătoare, m-am silit să-mi îmbunătățesc viața, să-mi vînd averile și să slujesc lui Dumnezeu prin aceea că slujesc fraților din jurul meu.”

Să ne gîndim numai că cel care-și vînduse toată averea (pe care o avuse în trei țări), Sfîntul Vasile (cu frații și surorile lui) s-au pus total în slujba ajutorării aproapeului. Așa a ajuns el să întemeieze cel dintîi spital creștin, unde cu toate că era de-acum episcop, nu se rușina să spele el însuși ranele leproșilor.

Tot așa, încă mai înainte, în vremea secetei urmate de foamete din anul 368, pe cînd era numai preot, Sf. Vasile se adresa bogățiilor de atunci cu următoarele cuvinte: „Cine fură o haină zicem că e hoț. Dar cine nu îmbracă un om gol, deși ar putea-o face, ar merita oare alt nume, mai bun? A flămîndului e plînea pe care o dosești, a celui gol haina pe care o ascunzi în dulap, a celui desculț încălțămînta pe care n-o folosești, ai celui sărac banii înnoțadi de tine la chimir.”

„Lărgiți-vă și vă înălțați sufletul, iar nu zidurile”, spunea altădată același mare Vasile, la moartea căruia au plîns pînă și păgînii și evreii.

„Casa ta poate fi mai mare ori mai mică, totuși ea te va putea mulțumi. Dar cînd săracii îți bat la poartă și-ți cer plîngînd să le stai într-ajutor, iar tu le răspunzi rîstît că banii nu-ți ajung nici pentru necazurile tale proprii, eu nu te cred, pentru că văd pe degetul mîinii tale goale strălucînd diamantul minciunii, pe prețul căruia mulți nenorociți ar putea fi mîngiați.”

Se știe că toți cei Trei Ierarhi au studiat la școlile cele mai vestite din vremea aceea și că chiar dascălii lor le-au propus să rămîna legați de învățămîntul ori de advocatura regimurilor obștești ale împărației romane care păstra încă mult din rînduielele păgînismului, dar ei și-au dat seama că chemarea lor adevărată este în altă parte. În „Cuvîntul către tineri” Sf. Vasile recunoștea și el folosul științelor și al

învățămîntului, despre care spunea că „nu sînt lipsite de frumusețe” dar că sufletul creștin cere ceva mai mult decît atît.

„Doi ochi trebuie să aibă creștinul și mai ales slujitorul Bisericii, mărturisește Sfîntul Grigorie: unul îndreptat spre poruncile Evangheliei, celălalt spre dobîndirea cunoștințelor lumesti pentru a se putea folosi de amîndouă, așa cum ca să poată înainta, vislașul se folosește de amîndouă mîinile.

Într-o vreme cînd împăratul păgîn Iulian Apostatul, (care învățase la aceleași universități cu Sfinții Vasile și Grigorie) a interzis creștinilor dreptul de a putea frecventa școlile publice alături de ceilalți cetățeni ai imperiului, Sfîntul Grigorie declara: „Cît despre mine, eu pot renunța la orice alt favor: la putere, la poziție socială înaltă, la faimă ori la avere, dar de știință și de cultură nu mă pot lipsi pentru că ele sînt ceva cu mult mai de preț, întrucît numai ele pot da omului mulțumirea cea mai deplină în viață. Și (adăuga el), prin „învățătura” nu înțeleg numai pe cea creștină, ci și pe cea lumească, în general”.

Iar în alt loc declară: „Cea mai mare dorință în viața mea a fost cîștigarea învățăturii, pentru care am alergat la toate școlile din Răsărit și din Apus, mai ales la Atena, podoaba Greciei. Și multă vreme am crezut că aceasta-i cea mai desăvîrșită chemare a unui om învățat. Astăzi însă, pe toate acestea le las în urmă, punîndu-le la picioarele Mîntuitorului Hristos, căci învățătura pe care El ne-a adus-o întrece pe toate celelalte învățături.

E drept că acest geniu cu suflet de poet, care a fost Grigorie Teologul, neștiind că trebuie să lupte și contra intrigilor și a nimicnicilor, de care s-au lăsat stăpîniți din păcate și unii dintre creștinii și episcopii vremii, va ajunge să declare la un moment dat: „N-am vrut să fiu un luptător îndrăzneț, de aceea n-am vrut să pun nimic mai presus decît Hristos. Căci nu mă gîndeam că trebuie să cheltuiască pentru îmbuibare și pentru lux averile săracilor ori să umblu în trăsuri trase de cai minunate în podobiți”. Dar tot așa se știe că atunci cînd, ascultînd de chemarea neuitatului său coleg și prieten (Sf. Vasile) a venit și s-a pus în fruntea creștinilor ortodocși din capitala împărației, în Constantinopol, roșind în chip simbolic în singura capelă rămasă ortodoxă (cu hramul „Anastasis” sau Învierea), neîntrecutele sale „5 cuvîntări teologice”, prin care a combătut ca nimeni altul rătăcirea învățăturii ariene, Grigorie și-a dobîndit nu numai titlul de „Teologul”, ci a ajutat și pe confrății săi ortodocși să-și recîștige toate celelalte lăcașuri de cult din Capitală. Mai știm că în urma pîrilor răutăcioase ce i s-au adus, Sf. Grigorie s-a retras de pe scaunul de arhiepiscop din Constantinopol trăind modest în orașul său natal Nazianz, dar mult mai importantă a fost pentru Biserică lucrarea sa pe care am putea-o caracteriza prin una din declarațiile sale în care spunea: „în calitate de pămînt sînt legat de viața pămîntescă, dar avînd în mine și o părțică dumnezeiască, eu port mereu în suflet dorul după viața cea viitoare”.

Ce să zicem despre Sfîntul Ioan Gură de Aur, care a fost cu vreo 20 de ani mai tînăr decît ceilalți doi ierarhi și care curînd după naștere a rămas orfan, iar mama lui Antuza n-a vrut să se recăsătorească spre a se dăru în întregime educării lui? Nu știm ce să admirăm mai mult la acest ierarh cu gura cu adevărat „de aur” mai ales cînd ne gîndim că după spusele biografilor săi, prin graiul său înaripat și prin neobșita sa activitate a ajuns ca preot în Antiohia și apoi ca arhiepiscop în Constantinopol ca să hrănească peste 3000 de săraci pe zi.

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. Prof. T. Bodogae

Cinstirea lui Horea, Cloșca și Crișan în arta gravurii și medalistice

Medaliile au fost create pentru a imortaliza evenimente din istoria unui popor, devenind documente pentru epoci istorice.

La noi, în acest domeniu, s-au făcut puține încercări în decursul sec. XVII—XVIII și ele au redat figurile unor voievozi ca Mihai Viteazul, Constantin Brâncoveanu, Ștefan cel Mare și alții. Eruditul cercetător sibiuan Octavian Beu, născut la Orlat în 1883, doctor în științe juridice, eminent diplomat cu activitate de două decenii, a manifestat un interes deosebit pentru istoria poporului român, pentru arta plastică și muzică. Problema răscoalei țărănești de sub conducerea lui Horea, Cloșca și Crișan l-a pasionat foarte mult, drept dovadă stînd lucrările sale în acest domeniu: „Răscoala lui Horea”, studiile „Răscoala lui Horea în arta epocii”, „Răscoala lui Horea în corespondența împăratului Iosif II cu arhiducele Leopold de Toscana” etc. Lucrarea sa „Răscoala lui Horea” editată la București în 1935, închinată memoriei martirilor Horea, Cloșca și Crișan, cuprinde trei capitole mari: Răscoala lui Horea în arta epocii; Scene din răscoală și iconografia răscoalei lui Horea.

Un număr excepțional de mare

de gravuri în care artiștii de renume au eternizat figurile mărețe ale lui Nicolae Ursu — Horea, Ion Oargă — Cloșca și Gheorghe Crișan, completează descrierile din cronicile care ne dau posibilitatea de a fixa imaginea celor trei conducători ai răscoalei. Desenatori și pictori au pornit spre Ardeal din Asburg, de la Veneția și din alte centre artistice de atunci îndată ce s-a răspândit vestea procesului de la Alba Iulia. Horea este eternizat în numeroase gravuri, siluete și medallii. Autorul menționează că „Horea este numit pe numeroase gravuri și medallii „Rex Daciae” nu „Rex Transylvaniae”. Cu acest „Rex Daciae” se accentuează una din principalele idei programatice ale răscoalei. Ideea dăciică este punctul de plecare a unei perfecte continuități istorice de două ori milenare, în care se sintetizează crezul românesc al acestor țărani luminați, „dreptul nostru de stăpînire asupra Ardealului”.

S-au bătut două medallii în plumb, bronz și argint. Două medallii de o rară frumusețe sînt semnate cu inițialele R.E. Autorul necunoscut se presupune a fi un sculptor vienez. Trei medallii de argint au inscripția „Nicolae Urs Horia Rex Daciae și Nos pro Cesare” executate artistic, reprezentînd pe Horea ca pe un împărat roman. Patru medallii de plumb poartă insignele lui Horea cu obișnuitele inscripții.

Alăturat înfățișăm medalia lui Horea în profil de un sculptor vienez ale cărui inițiale sînt R.L. Medalia are inscripția: „Inc. Depp. N.M.Tr. Nic. Urs. alias Hora 1784”.

Horea, Cloșca și Crișan, cei trei martiri au trăit, au muncit, au suferit și au murit pentru dezrobirea de jugul iobăgăiei și pentru unitatea națională, lăsîndu-ne exemplul de jertfă pentru dragostea de neamul românesc.

Carol Comșa

Prima exegeză a „Revoluției lui Horea”

Pe bună dreptate, istoricul Nicolae Densușeanu poate fi considerat primul mare exeget al evenimentelor de acum 200 de ani.

Cartea sa „Revoluțiunea lui Horea în Transilvania și Ungaria 1784—1785”, scrisă pe baza documentelor oficiale, devenită astăzi o raritate bibliofilă, a apărut cu prilejul centenarului evenimentelor. Lucrarea rămîne prima sinteză obiectivă și singura de aceste proporții pînă în zilele noastre, pînă la reluarea acestui subiect de către Acad. David Prodan din Cluj-Napoca.

Personalitate științifică, cu dotare intelectuală rar înfîlînită, Nicolae Densușeanu, primește în sarcinarea Academiei Române, încă din anul 1878 pentru a face cercetări în bibliotecile și arhivele din Transilvania și Ungaria, misiune care a durat 15 luni. Obiectivul principal al cercetării a fost depistarea și identificarea de documente privind „Revoluția lui Horea”, asupra căreia ne-a rămas celebrul Raport înaintat Academiei Române. Rezultat din acesta că a cercetat fondurile de cărți și manuscrise din 12 biblioteci și 16 arhive, din care semnalează 785 de documente importante pentru elucidarea sîngeroaselor evenimente. O parte le folosește în lucrarea sa, altele fiind reluate după notele sale la aproape 100 de ani de către academicianul David Prodan.

Între localitățile investigate se numără și orașele Arad, Oradea, Hunedoara, Alba Iulia și Tg. Mureș care prin instituțiile lor, la acea vreme, se prezentau ca localități cu importante surse documentare. Două instituții sînt cuprinse în obiectivul său de cercetare și anume:

— Biblioteca contelui Teleki (care își constituia colecțiile chiar în anii acelor frămîntări), ctitorul ei, pe atunci cancelar al Transilvaniei, fiind direct implicat în desfășurarea evenimentelor.

— Din colecțiile sale, N. Densușeanu menționează șase documente — manuscrise din care patru cu referiri la căpeteniile răscoalașilor și două petițiuni ale

nobililor (una din ele fiind un concept al baronului Bornemisza).

— Cealaltă instituție era biblioteca Colegiului Reformat de unde profesorul Iosif Koncz îi servește o mulțime de date interesante cu privire la revoluție, aparținînd lui Iosif Benkè, Ion Gyöngyösi și Iosif Mátyás, unele dintre ele scrise în timpul cînd căpeteniile răscoalașilor erau în detențiune la Alba Iulia.

Toate aceste documente îi servesc istoricului drept surse pentru a arunca o lumină asupra unui moment istoric crucial cum era cel de la 1789, de-a respinge modul unilateral de tratare a acestuia de către istoricii străini ca și tratările neveridice și „chiar epitetele nedemne adresate națiunii române” — elucidarea necesară în acea vreme, cînd drepturile politice și sociale ale românilor sînt din nou suprimate și cînd valul protestelor se intensifică, culminînd cu mișcarea memorandistă.

În „căutarea și expunerea adevărului”, de care este călăuzit N. Densușeanu, în elaborarea lucrării vine cu o serie întreagă de argumente istorice privind suferințele națiunii române, ale poporului român, începînd din veacul al XIII-lea și pînă la revoluție, folosindu-se apoi de materialul adunat în legătură cu evenimentul propriu-zis.

În raportul lui Gh. Barițiu privind cartea lui N. Densușeanu premiată de Academia Română, se arată că „... opula d-lui Densușeanu nici de cum nu poate fi considerat ca o scriere de ocazie și efemeră precum li s-a părut unor oameni, ci autorul ei a simțit de mai mulți ani trebuința de a revărsa lumină peste un episod foarte important din istoria mai nouă a suferințelor poporului românesc”.

Aceste cuvinte se vor un pios omagiu omului și cărții sale care se mai citește și azi după aproape 100 de ani, omagiu sîrguinței și probității pe care a durat-o, sufletului pe care l-a pus în ea.

Preot Zaharia Gh. Iova

Preotul prof. Dr. Ștefan Lupșa

— 80 de ani de la naștere și 20 de la adormirea sa în Domnul —

„Lumina celor drepi arde voioasă” (Pilde 13, 14)

Iată un om cu care am fost nedrepti, pentru că Ștefan Lupșa a fost un profesor cu bun nume și un istoric consacrat. Deși au trecut 20 de ani de la moartea sa nu s-a scris în Sibiu nici măcar o pagină despre activitatea sa deși a fost fecund.

Dacă totuși încerc eu, profesor de Vechiul Testament și limba ebraică, această reparatie e pentru că Ștefan Lupșa a avut și preocupări biblice, căci a suplinit, o vreme, catedra de Vechiul Testament și limba ebraică la Academia Teologică din Oradea, a scris despre data nașterii lui Iisus Hristos, Raportul literar dintre cele trei Evanghelii, Data Evangheliei după Sf. Marcu, a lăsat în manuscris un interesant studiu despre Dumnezeu în Psalmi, și a fost preot după rînduiala biblică, după rînduiala lui Melchisedec.

Pentru Biserica are, după cum vom vedea o prețuire deosebită, căci a dezlegat atîtea probleme necunoscute, menționăm: Vechea Mitropolie a Ardealului (1948), Ilie Iorest, Sava Brancovici (1957).

Pentru a actualiza prezența sa în mijlocul nostru menționăm că Ștefan Lupșa s-a născut la 7 ianuarie 1905 în comuna Miersig, în cîmpia largă ce se întinde între Tinca și Oradea din județul Bihor, ca fiu al soților Vasile și Ecaterina născută Budai. Tatăl, Vasile l-a putut da la liceul din Oradea numai angajîndu-se paznic la pădurile străine. Cînd a fost pe clasa a II-a la gimnaziul unguresc din Oradea l-a murit tatăl pe front, în 1916. De acum începu să dea lecții, cu 12 coroane lunar, pentru a se putea întreține la școală. Spre a scurta mizeria a făcut clasa a VIII-a deodată cu clasa a VII-a și apoi și-a luat bacalaureatul, cu calificativul: „foarte bun pentru urmea tuturor studiilor superioare”. Am răsuflit certificatele școlare și am rămas impresionat de uniformitatea lor: foarte bine, distincție pe toată linia. I se acordă o bursă

de la Episcopia Ortodoxă din Oradea, care înfiinșase o Academie Teologică și avea nevoie de cadre didactice. A urmat Facultatea de Teologie de la Universitatea din Cernăuți între anii 1922—1926. Paralel a studiat și facultatea de filozofie trei ani, unde a dat 6 examene la profesorii Carol Siegel, Alex. Ieșan și Radu Șbiera, toate cu distincție. Aici îl interesa cu osebire istoria filozofiei moderne.

După trecerea examenelor anuale cu distincție la toate obiectele și în toți anii de studiu, își ia doctoratul cu o teză de istorie, în care, după cum afirmă dînsul, a aplicat principiul că factorul economic decide evoluția istorică. Pentru a-și documenta cunoștințele prin studii suplimentare și examene a plecat la profesorul de istorie K. Volker din Viena. Cunoșcînd limbile vechi și moderne el fu printre cei dinții, în vremea sa, și aproape singurul în măsură să prețuiască documentele și manuscrisele de acest fel, adăpostite în arhivele din Viena.

Apreciat pentru distingerea sa la examene și pentru alesele sale calități spirituale este numit profesor la Academia Teologică din Oradea, cu data de 1 septembrie 1926, avînd vîrsta de abia 22 de ani. A funcționat la Oradea, apoi în refugiu la Beiuș și Timișoara, pînă în 1942, fiind rector între anii 1932—1942. Devenind vacantă catedra de istorie și artele creștine la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, o obține prin concurs, dobîndind cel mai înalt calificativ, în decembrie 1946. Aici a funcționat pînă în 1964, data morții sale.

Profesor cu calități de-o înaltă erudiție, a pătruns adînc în tainele științei istorice. A semănat cu dărnice studii, articole și recenzii în paginile revistelor, a publicat manuale, a tipărit cărți care ridică prestigiul instituțiilor

pe care le-a slujit. Procedînd critic, a epuizat bogata literatură străină mai ales, avînd și o esențială parte de merit prin faptul că din documentele originale, pe care le descopere și la care se provoacă necontenit, reconstituie stări de fapte necunoscute sau nu de-a-juns luminate de istoricii noștri.

Făcînd cu preciziunea și răbdarea cercetătorului serios critic izvoarelor folosite de istoricii cu reputație, ajunge la alte concluzii juste.

În aceste condiții își tipărește lucrările sale la Oradea, Timișoara, Sibiu și București, dintre care menționăm doar: *Catolicismul și românii din Ardeal și Ungaria pînă la 1556*, teză de dr. extrasă din revista *Candela*, Cernăuți, 1929, XV+130 p.; *Sf. Nicolae, biografie*, Oradea 1930, 32 p.; *Istoria bisericească a românilor bihoreni pînă în 1829*, Oradea, 1935, 144 p.; *Istoria bisericească a românilor bihoreni pînă azi*, în *Almanahul Bihorului*; *Căsătoria unui român*, Oradea 1936, 17 p., extras din ziarul *Steagul N.*; *Istoria parohiei Ștei, Beiuș, 1942*, 110 p.; *Primatul Sfîntului Apostol Petru în literatura primelor 3 veacuri creștine*. Extras din *Mitropolia Moldovei*, dec. 1942, Iași 1943, 90 p.; *Istoria Academiei teologice din Oradea 1923—1943 și a încercărilor de organizare a învățămîntului teologic român în legătură cu ea*, Beiuș, 1944, 310 p. și 30 cl.; *Vechea Mitropolie a Ardealului, Sibiu, 1948*, 29 p. și 2 clișee; *Biserica ardeleană și unirea 1697—1701*, vol. I extras din *B.O.R. București 1949*, 102 p., vol. II, din *Anuarul Institutului Teologic Sibiu, 1949*, 32 p.; *Manual de Istoria Bisericii Române*, vol. I, 464 p., București 1957, vol. II, București 1958, în colaborare cu Gh. I. Moisescu și Al. Filipașcu.

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. prof. Dr. Nicolae Neaga

Cîteva cuvinte de învățătură ale Sf. Trei Ierarhi

(Continuare din pag. a 4-a)

Ce putere de convingere a putut avea acest maestru al cuvîntului nu e ușor de spus, dar faptele lui au cutremurat nu numai pe miniștrii timpului și pe împărăteasa Eudoxia însăși, ci chiar liniștea împărăției romane pe la începutul sec. V, care-și va cere iertare publică după 30 de ani intrucît sfîntul a ajuns să-și sfîrșescă zilele în exil, de unde i-au fost aduse moaștele și înmormîntate într-o biserică din capitala imperiului.

Dintre virtuțile deosebite ale propovăduirii Sf. Ioan subliniem îndeosebi pe cea de dascăl al desăvîrșirii creștine. Și ce-i mai mult, el cultiva această desăvîrșire mai ales în calitatea sa de educator al mulțimii, al laicilor sau al oamenilor cu îndeletnicirile cele mai variate. Spicuim doar cîteva din aceste cuvinte minunate.

„Dacă ai pune față în față pe filozofii care nu cred în Providență și pe țărani oricît de simpli ar fi ei, dar care știu că au un suflet nemuritor și că toți vom trebui să dăm socoteală de faptele noastre înaintea lui Dumnezeu, ai vedea că aceștia judecă lucrurile foarte adînc, deși ei n-au studiat în școlile cele vestite ale elinilor” zicea el într-una din cuvîntările „despre statui”.

În comentariul la Evanghelia după Matei, Sf. Ioan declara: „greșești, omule, dac-ai crede că Dumnezeu cere laicilor altceva decît călugărilor. Singura deosebire între ei o face căsătoria. Pentru rest, situația e aceeași. Pe Muntele Fericiilor, unde a vorbit oamenilor despre desăvîrșirea creștină, Hristos n-a vorbit călugărilor, ci oamenilor căsătoriți”. Iar explicînd „Cartea Facerii”, el îndeamnă: „să cultivăm virtutea și să ne facem plăcuți lui Dumnezeu! Dar să nu punem vina pe

grija de gospodărie, pe pretențiile soției ori de grija pentru creșterea copiilor. Nici una din aceste scuze nu sînt valabile. Greșit vorbesc cei ce spun: „eu sînt mirean, am femeie, am copii. Sînt eu oare călugăr?” Dar oare numai călugării trebuie să se facă bineplăcuți lui Dumnezeu? Oare nu ne spune învățătura creștină că „Dumnezeu vrea ca toți oamenii să se mintuiască și să vină la cunoștința adevărului?” (I Tim. 2, 4).

Iar ca să arate că învățătura creștină nu cere de la noi un trai aspru și călugăresc, Sfîntul Ioan zice în explicarea epistolei către Efeseni: „îmbăiază-te și îngrijește-ți trupul, omule, plîmbăte, gospodărește-ți casa, hrănește-te cît e firesc, poți chiar bea puțin vin, dar nu face excese”.

„Dacă familia și copiii ar fi o piedică în calea spre desăvîrșire, zice el mai departe, Creatorul n-ar fi întemeiat căsătoria”. Ba mai mult: „cei căsătoriți și care trăiesc cu adevărat creștinește nu sînt de loc în urma călugărilor”, declară el în explicarea Epistolei către Efeseni.

În schimb, cu gîndul desigur la Sfînta Liturghie (pe care ne-a lăsat-o, prescurtînd pe cea a Sfîntului Vasile) iată cu ce cuvinte mult grăitoare ni se adresează parcă și azi Sf. Ioan: „Multe bunătați s-au coborît din cer pe pămînt ca dar oamenilor: mana în pustie, ploaia care a mistuit jertfa lui Ilie după seceta de 3 ani și 6 luni, dar cele mai mari și mai multe daruri coboară asupra noastră începînd de la primele Rusalii și de atunci continuă neîncetat să facă pămîntul să rodească mîntuire pentru noi”.

*

De aceea, ca să încheiem înșirarea doar a cîtorva din învăță-

turile celor Trei Ierarhi, am putea spune, parafrazînd un frumos cuvînt al Sfîntului Vasile, anume că „după dragostea față de Dumnezeu”, „dragostea față de oameni este cel mai mare lucru pe lume”. Iar dintre afirmațiile Sfîntului Ioan Gură de Aur amintînd mai întîi minunata lui observație din cartea a III-a a tratatului său „Despre preoție” că „slujirea preotească e prea grea parcă și pentru spatele unor îngeri”, să nu uităm ceea ce tot el ne-a lăsat, ca un testament, în comentariul său la Epistola către Romani atunci cînd ne-a spus: „Nu toți preoții putem fi un al doilea Pavel, care să ajungă să lumineze ca el întreaga lume, orășe și popoare întregi; dar fiecare din noi poate fi un apostol pentru cei din jurul lui: pentru femeie, pentru copii, pentru casnici, pentru prieteni și pentru vecini”. Iar în „Comentariul la Faptele Apostolilor” spune că „nimic nu-i mai frumos pentru un creștin decît să poată ajuta la mîntuirea altuia”.

În chipul acesta, gîndindu-ne că „Dumnezeu ne dorește mîntuirea mai mult chiar decît ne-o dorim noi” și că împărtășirea cu Trupul și Sîngele Lui în cadrul Liturghiei prin care se prelungeste peste veacuri prezența lui Dumnezeu la noi, facă Bunul Dumnezeu ca atît la ziua lor de pomenire, cît și în cadrul Liturghiei pe care ne-au lăsat-o să-i simțim că ei sînt împreună rugători cu noi, după cum ne-o spun în cîntarea de Crăciun, pe care ne-au lăsat-o „Hristos se naște, măriți-L, Hristos din ceruri, întîmpinați-L”, ori cum ne-o spun în alt loc „Să nu uitiți, omule, cu ce jertfă te împărtășești și la ce ospăț cerești chemat; ele sînt ale lui Hristos cel întrupat”.

Alexandru Ioan Cuza...

(Continuare din pag. a 3-a)

literatura română și-a luat începutul său în Brașov, de unde cam pe la anul 1560 începe din Tipografia diaconului Coresi s-au răspândit prin Principate cele dintii cărți tipărite în limba română... (doc. 1101/1860 ianuarie 5). Urmarea o aflăm din răspunsul semnat de Vasile Alexandrescu (V. A. Urechia), care în calitate de director în ministerul cultelor și instrucțiunii publice, „cu vie plăcere s-a grăbit a supune Adunării cerea pentru încuviințarea unui asemenea ajutoriu, și Adunarea în simțul ei național, dorind a susține acest institut de învățămînt alipit pe lângă o biserică română veche fondată de domni ai Moldovei, a binevoit a încuviința creditul anual de 18.500 lei...” (doc. 8047/1860 iulie 28), pentru ca la 15 mai 1861 să se primească o adresă similară din partea Munteniei în valoare de 15.750 lei, un venit total anual de 500 galbeni.

Dimensiunile valorice ale acestei subvenții ne sînt sugerate de răspunsul episcopiei brașovene, care mulțumește „atît în numele reprezentanței, cit și a junimei studioase însădate de izvoarele științelor, în care inimă se înalță monument mai tare decît bronzul în memoria sublimului patriotism”, ce l-a dovedit „inimă cea părintească a Mării Sale, domnului Principatelor Unite, Alexandru Ioan I” (doc. 2145/1860 septembrie 19). A imediat rezultat este evident prin completarea acestui gimnaziu la opt clase și recunoașterea la 13 octombrie 1860 a acestui gimnaziu complet cu dreptul de a-și păstra „caracterul bisericesc și național” și chiar subvenție de 4000 fl. din partea guvernului Transilvaniei.

În viața școlară brașoveană găsim o perioadă de prosperare, mărturie fiind numeroasele documente care prezintă deplasarea regulată a diferitelor delegații (în cea mai mare parte conduse de episcopul George R. Leca) pentru aducerea subvenției din Principate. Marea bucurie n-avea să dureze mult, pentru că autoritățile nu puteau vedea cu ochi buni creșterea în valoare a unui institut de învățămînt care depășea valoric granițele Transilvaniei. Deja, în aprilie 1861, nesosind subvenția, Eforia școlară solicită comitetului parohial al bisericii Sf. Nicolae, să emită copiile după actele subvenției, cerere repetată la câteva luni „ca așa să poată decide mai iute cauza gimnaziului nostru care se află la prea onorat regist ministeriu” (doc. 2190/1861 septembrie 8). La aceasta se adaugă corespondența cu negustorii ieșeni (în speță cu Nicolae Ioan) care mărturisesc greutățile pe care le întîmpină Moldova în emiterea subvenției (doc. 2240/1862 mai 22 și 2245/1862 iunie 21), depășite însă prin rezolvare favorabilă în 1862 (doc. 2255/1862 decembrie 10), fapt ce s-a completat cu o nouă subvenție pentru ridicarea unei școli reale și comerciale în anul 1868.

Odată cu detronarea lui Al. I. Cuza (1866) subvenția se obține din ce în ce mai greu, ajungînd ca în 1871 să se sisteze definitiv. Aflînd de această atitudine, eforia adresează corpurilor legiuitoare din Principate un impresionant memoriu, prin care se prezintă întreaga epopee a legăturilor culturale și economice cu Principatele, arătînd că „este un fapt istoric cunoscut tuturor că în timpurile grele, cînd confrății noștri din România nu știau unde să-și plece capul dinaintea prigonitorilor semilunei barbare și altor inamici ai românismului... își aflau un refugiu în mijlocul românilor brașoveni... aici în cimitirele și sub acoperemîntul bisericilor române repausează... osemintele atîtor bărbați... în arhivul bisericii Sf. Nicolae din Suburbiu (Șchei) mai multe documente dau dovadă de prețioasă îngrijire a unor domnitori români pentru susținerea naționalității și instituțiilor religioase strămoșești la românii brașoveni... pe timpul cînd în România domnia fanarioților și începu era de renaștere a conștiinței naționale... se învredniciră românii brașoveni a crea pentru conservarea și dez-

voltarea limbei române și a simțului național un azil sigur fondînd școalele... convinși că numai prin școală națională se pot ridica și românii din starea îngrijorătoare în care i-a fost adus vitregitatea timpurilor... tocmai cînd era organizat gimnaziul brașovean fu amenințat cu dizolvarea, deoarece mijloacele de susținere provenite de la binefăcătorii privați și de la biserică încetară... în această stare critică, episcopii bis. Sf. Nicolae din suburbul Șchei și eforii școalelor... se adresa în 25 dec. 1859 cu o petițiune către domnitorul de atunci al României, Alexandru Ioan I... cu ajutorul acestei subvenții gimnaziului nostru, nu numai că reinvia, ci se puse și în poziție de a grăbi cu pași repezi spre dezvoltarea și completarea sa... considerînd că pentru întreaga populațiune română din întreaga Austro-Ungarie, în număr de trei milioane, nu există nici măcar un singur institut român pentru științele exacte sau reale... reprezentanții acestei comune a întemeiat o școală reală infer. de 3 clase și o școală academică comercială cu patru clase, tocmai aici în Brașov, cetatea cea dintii de comerț și industrie în Transilvania, așezată geograficește astfel încît poate întruni în sinul său tinerimea română din Transilvania și România... sub atari auspicii se începu la noi anul școlar 1870/71, cînd se răspîndi vestea vagă, însă tristătoare că din bugetul anului 1871 pregătit de fostul ministeriu s-ar fi șters împreună cu altele și subvențiunea pentru gimnaziu și școalele reale și comerciale române din Brașov... subscrisa eforie nu poate să creadă că s-ar putea afla în toată România un singur bărbat cu simț adevărat românesc, care să voiască a șterge din bugetul statului român o sumă, care pentru românii din Transilvania este un adevărat izvor de viață spirituală și față de care tinerii noștri vor rămîne cu miile în întineric...” (doc. 2592/1870).

Încercarea a fost fără rezultat pozitiv, ea fiind preluată de acțiunile temerare ale lui Titu Maiorescu (nepotul protopopului Ioan Popazu), care prin eforturi considerabile, va obține însă abia după treizeci de ani legiferarea definitivă a acestei subvenții (v. lucrarea noastră „Titu Maiorescu în acțiunea de susținere a primului gimnaziu brașovean” în „Limba română” nr. 1/1977).

Dacă Alexandru Ioan Cuza și-a dovedit afecțiunea față de gimnaziul ortodox brașovean, oferind amintita danie, la rîndul lor brașovenii au trăit eferveșcența unor puternice sentimente de prețuire, sperînd în realizarea unirii celei mari și pentru ei.

În acest context nu ne surprinde că la Brașov în acea perioadă — așa cum dovedesc documentele aflate în arhiva istorică a muzeului bisericii Sf. Nicolae din Șchei — dascălii școlii

copiau texte folclorice închinare marelui domnitor. Între aceștia îl menționăm pe Dumitru Oprea Brașoveanul (puțin cunoscut în literatura de specialitate, care copiaza în sistem didactic în perioada alegerii lui Cuza cîtece patriotice care, sub formă orală înflăcărau sentimentul de libertate și unitate al maselor. Semnificativă este prezența în manuscris (constînd din mai bine de 100 file) a poeziei „Ce e patria română?”, datorată revoluționarului pașoptist brănean Ion Cavalier de Pușcariu, care concluziona pentru tot omul că: „Pînă unde tot răsună / Limba dulce și străbună / Limba care să trăiască / Limba românească / Pînă acolo-i frăioare / Patria română care / Se numește mare.” / Alături de aceasta aflăm nemuritorul „Horă a Unirii” intitulată atît de sugestiv „Versul național în privirea împreunării Principatelor”, cumici modificări și o strofă în plus față de textul original.

Un alt dascăl, zîrneșteanul Bratul Baiul, înaintaș al cunoscutului protopop Bartolomeu Baiulescu, își alcătuieste și el un caiet cu conținut similar și databil pentru aceeași perioadă. Alături de imnul „Deșteaptă-te Române” sau „Limba română” a lui Mateevici aflăm din nou „Ce e patria română”, „Hora Unirii” precum și alte cîtece dedicate expres lui Alexandru Ioan Cuza.

Aceste versuri, consemnate de modeștii dascăli brașoveni, pe care evident că le-au cules din folclor și nu le-au copiat din alte manuscrise circulare (dovadă fiind mulțimea diferențelor față de original) vin să dovedească o atmosferă de înaltă trăire patriotică, care domnea la Brașov în condițiile evenimentului de la 1859.

Ca urmare, înțelegem de ce la 1866, un martor ocular, consemnează pe filele unui Catavasier grecesc nedatîncă, episodul detronării lui Cuza: „866 februarie 11. Ieram în București, plecînd din moșia Valmucii, Balta Neagră, unde ieram arendaș, țîind și moșia Tovarătu cu D. Noici tutoriu, ce o luasem pe 5 ani în 8000 galbeni și mergînd în București am văzut căderea prințului Cuza, cuprînzîndu-l noaptea pe la 5 ore d. maior Lana (n.n. maiorul Lamy, care a condus cursurile școlii de ofițeri în timpul lui Cuza) care în urmă a devenit general și l-a răpus arestu a-și da socoteală ca să afle că are datorie 700 milioane de lei. Cînd în urmă Camera a proclamat de prințu amîndouă Principate pe Filip I, fratele regelui Belgiei. Th. Mateescu”.

Astăzi cînd bucuria speranțelor de altădată s-a împlinit în condițiile unei țări unite, libere și stăpînă pe soarta ei, aceste amintiri documentare își primesc parcă strălucirea cuvenită, ca mărturie de istorie care prilejuiesc oricui bucuria de a constata că în toate vremurile noastre am avut o istorie de care nu ne-a fost rușine.

Noi lucrări de istorie românească

Nicolae Stoica de Hațeg, *Scrieri: Cronica Mehadiiei și a Băilor Herculane. Povești moșăști școlărilor rumânești*. Varia, Ediție întocmită de Damaschin Mioc și Costin Feneșan, Timișoara, 1984, IV+231 p.

După *Cronica Banatului* (1969, ed. II 1981) și *Mehadiei Chronik* (1980), ambele editate de Damaschin Mioc, a văzut acum lumina tiparului o nouă lucrare a cărturarului Nicolae Stoica de Hațeg (1751—1833), protopop în Mehadia și autor al unor lucrări moralizatoare și cronici în limbile română (opt), germană (două) și sîrbă (una), prin care făcea cunoscute fapte memorabile din istoria românilor, îndeosebi a celor din Banat, toate rămase în manuscris. Cea mai însemnată dintre ele este *Cronica Mehadiiei*, cu largi digresii în istoria românilor de pretutindeni; o bună parte din această lucrare prezintă fapte trăite de el însuși, în calitate de preot militar și tîlmaci în armata austriacă în timpul războaielor austro-turce de la sfîrșitul veacului al XVIII-lea. „Poveștile moșăști”, cuprînd felurite povestiri, poezii, elemente de etnografie și folclor bănățean ș.a. Este interesant un catalog descriptiv al monedelor romane descoperite de el însuși în Mehadia. Se redau și scurte fragmente din circularele trimise de el preoților în subordine, mai ales de ordin educativ, precum și numeroase însemnări cu privire la evenimentele contemporane autorului.

Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu

(Continuare în pag. a 7-a)

Galileea neamurilor

În bisericile noastre ortodoxe, aceste cuvinte sînt auzite în duminica ce urmează imediat după Botezul Domnului. Atunci se citește Evanghelia după Matei (4, 12—17), al căru cuprins este acesta: „Și Iisus auzind că Ioan a fost întemnițat, a plecat în Galileea... Ca să se împlinească ceea ce s-a zis prin Isaia proorocul: Pămîntul lui Zabulon și țîntul Neftalim, spre mare, dincolo de Iordan, Galileea neamurilor. Poporul care stătea în întuneric a văzut lumină mare, iar celor ce ședeau în latură și în umbră morții, lumină le-a răsărit”.

Galileea neamurilor sau Galileea limbilor, cum aveau traduceri românești mai vechi! După cum contextul ne lasă să înțelegem, este vorba de conglomeratul de nații ce locuiau în Galileea, partea cea mai de miazănoapte a Țării Sfinte. Îngrămădeala populațiilor de aici s-a produs din două motive. Întîi că Galileea este mai fertilă decît Iudeea cea plină de deșerturi și cu o climă aspră, iar al doilea că aci, peste stratul semitic (al amoniților, canaanitilor și fenicienilor) se împlintaseră arienii din Asia Mică (hititi și huriții), precum și hamiții (din Egipt și Libia). Desigur, aceste populații vorbeau limba lor maternă, iar ca să se înțeleagă între ele, începînd cu secolul al treilea înainte de Hristos, utilizau limba grecească care, după Alexandru Macedon, se întinse peste tot Orientul Apropiat și Mijlociu, devenind o *lingua franca* (limbă internațională).

Așadar avea dreptate proorocul Isaia să numească această regiune „Galileea neamurilor”, sau „Galileea limbilor”. După ocuparea Canaanului de către evreii ieșiți din robia egipteană, aci în Galileea au fost așezate două din cele douăsprezece triburi ale lui Israel și anume cel al lui Zabulon și Neftalim. În Galileea ele au ocupat partea de lingă mare, deoarece dincolo de Iordan se afla tribul lui Dan.

Poporul care stătea în întuneric... Foarte nimerit a sintetizat proorocul Isaia starea conglomeratului din Galileea, deoarece populațiile amintite veniseră aici cu credințele și obiceiurile lor, unele mai decadente decît altele. După descifrarea textelor descoperite la Ugarit (Ras Shamra), nu departe de Tir și Sidon,

s-a văzut în ce beznă se afla lumea canaanită. Bărbatul își putea vinde soția și copiii. Liberi erau numai cîțiva bogătași, sclavi erau aproape toți muritorii. Vedea zei aproape în toate lucrurile mărunte. Ca să scape de duhurile necurate, purtau tot felul de talismane și amulete. Prostituația sacră era în floare. Desfrul, de asemenea. Pentru îmblînzirea zeilor nesățioși se jertfeau cirezi întregi. Cînd seceta și alte flagele naturale durau prea mult, se aduceau sacrificii omenești în special zeului nesățios Moloch. Se luau pruncii din brațele mamei și ca să nu se audă țipetele copiilor și strigătele maicilor, o muzică lugubră, stridentă și zgomotoasă astupa glasul acestora.

A văzut lumină mare! Netăgăduit, cînd au auzit canaanitii și întreg Orientul Apropiat de învățătura Evangheliei lui Hristos, au rămas surprinși. Îndeosebi sclavii au tresălit. Sînt și ei oameni ca și ceilalți semeni ai lor! Ceva mai mult sînt frați între ei! Femeia are și ea o demnitate; nu mai este o roabă pe vecie. Copiii se bucură de ocrotire socială și li se poartă o grijă deosebită.

Inspirat de Duhul Sfînt, cu șapte sute ani mai înainte de Hristos, profetul Isaia a intuit aceste lucruri și le-a însemnat cu condeiul său sublim. Viziunile sale aveau să se împlinească, cînd Mesia va veni pe pămînt.

Celor care stau în întuneric și în umbră, le-a răsărit lumină mare. Desigur, pînă la venirea lui Hristos, viața acelei părți de lume a fost în întuneric, a fost o umbră întunecoasă. A te închina la idoli cei ciopliți din lemn, aceea era slăvirea lui Dumnezeu! A te desfrîna în crîngurile numite „sacre”, aceasta arăta viața plăcută Cerului! A arunca de vii, în foc, suflete nevinovate, aceasta era rugăciunea cea mai puternică!

Cum să nu fie lumină mare, cînd sclavii au fost eliberați? Cum să nu fie lumină strălucitoare, cînd soția a aflat că nu mai este o roabă pe vecie? Cum să nu fie lumină puternică, cînd copiii au aflat că nu mai sînt obiect de neguțătorie?

Iar noi cei de astăzi cu toții să strigăm: Mărit să fii Tu, Doamne, care ne-ai arătat lumina Ta cea sfîntă!

Pr. Athanase Negoită

Preotul Prof. Dr. Ștefan Lupșa

(Continuare din pag. a 5-a)

În afară de volumele publicate a tipărit studii de mare prestigiu în diferite reviste. Astfel menționăm: Din trecutul mănăstirii Simbăta, Rev. T. apr. 1931; Mănăstirea Izbu, Gaz. de Vest, O. 2 iulie 1951; Intemeierea Mitropoliei Moldovei, Iași, Calendarul Mitropoliei pe 1939; Vacanțele vlădicești din Ardeal. Universul, 8 martie 1936. Steagul nostru, O. 2 februarie 1936 și 3 mai 1936, Calendarul Eparhiei Orășii pe 1937; Grijă împăratului Justinian de averea bis., T.R. 15 ian. 1937; Patriarhul M. Cristea, Calendarul Ep. Oradea pe 1939, T.R. 15 martie 1939; Sfîntul Munte, Calendarul Ep. Oradea pe 1939; Știri și documente despre Biserica Ort. rom. din Ardeal după 1761; Încercarea de reunire din 1798. Omagiu Lupșa, București 1943, p. 492—509; Relații culturale româno-ruse, Tel. Român, 9 septembrie 1947 și 2 mai 1948; Creștinismul românesc a fost de la început ortodox, Studii Teologice, București, nr. 9/1949, p. 814—837; Clerici români meșteșugari, St. Teologice, 7, 1950, p. 395—420; Biserica ort. rom. din Ardeal și Ungaria în veacul XV. Mitropolia Ardealului, nov. 1956, p. 268—277, martie 1957, p. 219—229, ian. 1958, p. 71—86; Data nașterii lui Gheorghe Lazăr (în M.A., Sibiu, 1962; Satul lui Gheorghe Lazăr (în M.A.) Sibiu 1962.

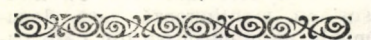
Au rămas în urma lui 896 de documente, copii și acte, cu conținut istoric din Arhivele Consiliului imperial, Arhivele Statului din Sibiu, arhivele comitatelor Bihor și Arhiepiscopiei din Ardeal,

arhiva Mitropoliei din Carloviț, cea a Episcopiei latine din Oradea și altele. Om de muncă și caracter, spirit distins a cucerit toată iubirea celor care l-au cunoscut. Bunătatea a fost pentru Ștefan Lupșa, ceea ce este culoarea pentru o floare, săritor la necaz și gata a-și da tot ce avea, fără să știe dreapta ce face stînga. Ștefan Lupșa a dus o viață liniară, de muncă și caracter. Vijelia necruțătoare a morții l-a surprins în abia al 59-lea an și astfel în ziua însoțită de 26 iulie 1964, Ștefan Lupșa a plecat pe drumul de unde nu mai este întoarcere. Azi, Ștefan Lupșa își doarme somnul de veci în cimitirul central al municipiului Sibiu. Cine intră pe poarta a doua a locului de veci, va zări la stînga aleii principale o cruce modestă, cum modestă i-a fost toată viața, pe care scrie doar:

Aici odihnește:

Ștefan Lupșa
1905—1964

Ștefan Lupșa este un mort viu. El n-a murit, trăiește și azi în sufletele noastre ca o icoană curată și înseninătoare care vrea să ne aducă frumos aminte că nu avem dreptul să-l uităm.

ȘTIRI ECUMENICE

● Către o teologie a păcii, a fost tema unui Seminar teologic internațional care și-a ținut lucrările la Budapesta între 17—22 septembrie 1984.

● Conferința catolicilor europeni cu sediul în Berlin a organizat un Colocviu la Praga între 17—19 septembrie 1984, cu tema: Împlinirea misiunii de pace politică și mărturia credinței într-o societate seculară. Au luat parte 15 teologi din 12 țări europene. A prezidat Otto Hartmut Fuchs. Printre vorbitori s-au remarcat: celebrul teolog olandez Dr. E. Schillebeeckx, Dr. F. Biot din Franța, prof. Dr. V. Lenhard din Ungaria, prof. Dr. M. Drsolc din Iugoslavia, Dr. Hausen din Danemarca ș.a. S-a cerut întărirea mișcărilor pentru pace, înghețarea producerii de arme și interzicerea armelor de ucidere în masă.

● Conducerea Conferinței creștine pentru pace (C.C.P.) s-a reunit pentru lucrări curente în Italia, la Centrul ecumenic Vallettri, lângă Roma, între 12—17 noiembrie 1984. Din partea Bisericii Ortodoxe Române au participat I. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei și pr. Ilie Georgescu, din București.

● Între 15—19 octombrie 1984 a avut loc a doua Conferință creștină asiatică pentru pace, la Centrul Amagi Sanso lângă Tokyo, în Japonia, sub președinția Rev. Prof. Russel Chandran din India. Tema tratată a fost: „Să zidim o Asie liberă, în pace, dreptate și demnitate pentru toți.”

● În ultima vreme aflăm, atât din L'Osservatore Romano, cât și din publicația pariziană Liaison latino-americaine că Vaticanul ia din ce în ce mai accentuat poziție împotriva Teologiei eliberării care, surprinzător, câștigă tot mai mult teren în America latină. Lui Gustavo Gutierrez (inițiatorul) i se raliază tot mai mulți teologi, precum Leonardo Boff ș.a. Deocamdată sînt mulți cei care susțin punctul de vedere al Congregației pentru unitatea credinței, condusă de cardinalul Ratzinger (cardinalul Danneels din Belgia, episcopul Mamie din Elveția ș.a.) dar și cei care susțin teologia eliberării sînt numeroși. La Sao Paolo în Brazilia s-a semnat o declarație care condamnă ofensiva Vaticanului împotriva teologiei eliberării, printre semnatarii fiind trei dominicani: Maurice Barth, François Biot și Jean Cardonnel și personalități ca: Georges Montaron (director la Temoignage Chrétien), Jacques Chatagnie (director la La lettre), D-na Marthe Westphal, D. Georges Casalis ș.a. Controversa e abia la început.

● Pentru a treia oară Congregația pentru doctrina credinței (Cardinalul Ratzinger) l-a convocat la Roma pe profesorul dominican belgian Edouard Schillebeeckx, de data aceasta pentru a da explicații asupra cărții sale Le Ministère ecclésiastique (Preoția bisericească) apărută în 1980. În această carte el susține că în anumite împrejurări Sf. Euharistie poate fi administrată și de către laici. Mai susține hirotonia femeilor, a persoanelor căsătorite (se știe că preoții romano-catolici sînt toți celibi) ș.a. Edouard Schillebeeckx a fost profesor în Olanda din 1958 pînă în 1982. Are 70 de ani. Pînă acum a scăpat de condamnare. O caută!

● IRĒNIKON, prestigioasa revistă a călugărilor benedictini de la Chevetogne, Belgia (nr. 2 ș. 3, 1984, p. 196—215 și p. 324—346) publică sub semnătura lui Em. Lanne (redactorul revistei) studiul: LES SACREMENTS DE L'INITIATION CHRETIENNE ET LA CONFIRMATION DANS L'EGLISE D'OCCIDENT (partea I și a II-a). Se știe că aceasta a fost parte din tema de pe agenda Comisiei mixte de dialog ortodoxo—romano-catolic, ce s-a tratat în vara trecută în Creta. Părintele Em. Lanne, membru în Comisie, încearcă să explice de ce în tradiția occidentală se face o primă mirungere îndată după botez și a doua la vîrstă matură, aceasta din urmă fiind de fapt Taina propriu-zisă. De asemenea încearcă să explice de ce în tradiția occidentală se dă adesea împărtășire pruncilor înainte de Confirmare. E un obicei vechi — arată Prea Cuvioșia Sa — deși în mod normal ordinea celor trei taine de inițiere creștină este ca și în Ortodoxie: Botez, Confirmare, Euharistie.

În nr. 3/1984 (p. 353—357) pînă Em. Lanne prezintă pe larg punctele de vedere ale Mitropolitului Antonie al Transilvaniei, publicate în Telegraful Român din 15 iunie 1984, cu privire la aceste probleme. Em. Lanne crede că practica occidentală ar putea fi admisă paralel cu cea orientală. Nici Scriptura nu furnizează — zice P.C. Sa — o practică univocă. Dacă Apostolii vor fi fost botezați înainte de Cina cea din urmă, Duhul Sfînt le-a fost dat numai după învierea Domnului (Ioan XX, 22). De asemenea Sfîntul Duh coboară asupra lui Corneliu și ai săi înainte de a fi botezați (Faptele Ap. X, 44—48). Nici tradiția veche nu e univocă, nici în Occident, nici în Orient. Și-atunci, conchide Păr. Lanne, de ce să privilegăm numai practica răsăriteană? (p. 357). Păr. Lanne mai observă că pe vremea cînd cele două Biserici nu erau despărțite, aceste tradiții diferite puteau coexista fără dificultăți, de unde se poate deduce că se recomandă ca ele să poată coexista și astăzi. Este un punct de vedere care va fi desigur în atenția Comisiei mixte de dialog. Păr. Lanne nu trece cu vederea inconveniențele de a da Euharistia înainte de Confirmare, nu recomandă schimbarea ordinii administrării celor trei Taine, ba chiar arată că în noua practică (s.n.) a Bisericii catolice preoții care sînt însărcinați să administreze Confirmarea în locul episcopilor sînt din ce în ce mai mulți. Păr. Lanne crede de asemenea că ar putea fi luat ca un semn pozitiv și ecumenic și faptul că în catolicism se practică și o primă mirungere, de către preot, imediat după botez.

Toate acestea sînt bune și adevărate, dar ele nu rezolvă implicațiile teologice semnalate de noi în Telegraful Român. De altfel chiar Păr. Lanne remarcă: „Trebuie să-i fim recunoscători Mitropolitului Antonie al Transilvaniei pentru a fi evidențiat cu claritate un anumit număr de dificultăți pe care le prezintă pentru ortodocși, practica romano-catolică și teologia pe care o implică” (p. 357).

Păr. Lanne crede că și catolicii ar trebui să arate dificultățile pe care le prezintă, și pentru ei, practica ortodoxă. Se poate să existe și o astfel de situație deși, din chiar cele scrise de P.C. Sa, s-ar înțelege că mai ales dificultățile noastre vor trebui rezolvate întii. Studiul P.C. Sale e o încercare binevenită de reconciliere ecumenică. Credem că mai ales argumentul vechimii celor două practici ar trebui adîncit și eliberat de implicațiile teologice negative. Practica veche, convergentă, împreună cu o exegeză biblică în stare s-o justifice, ar putea scoate dialogul din impas.

● Revista romano-catolică engleză THE TABLET (13 octombrie 1984) scrie că episcopii peruvieni în vizită la Roma au refuzat să condamne „teologia eliberării” elaborată de Gustavo Gutierrez, deși chiar Papa s-a pronunțat împotriva unor aspecte „periculoase” ale acestei teologii. Episcopii peruvieni au admis că e posibil să fie așa, dar pericolele nu privesc Peru!

Î.P.S. TEOCTIST, Mitropolitul Moldovei și Sucevei — la 70 de ani de la naștere și 35 de ani de arhierie

Inceputul lunilor februarie-martie, respectiv 7 02 și 5 03, ziua nașterii și a hirotonirii Î.P.S. Teoctist, Mitropolitul Moldovei și Sucevei a devenit pentru clerul și credincioșii acestei istorice eparhii, prilej de aleasă bucurie duhovnicească și popas sărbătoresc. Și aniversarea acestor evenimente este pentru noi toți: colaboratorii de la centrul eparhial și părinții slujitori de la catedrala mitropolitană, protopopi și preoți, monahi și credincioși un fericit prilej de a ne manifesta dragostea și devotamentul, față de Î.P.S. Sa — Părintele și chezașul nostru de zi cu zi și ceas de ceas.

În mersul cel fără de oprire al timpului, un nou an, bate azi la poarta vieții păstorului nostru sufletec. Îl primim și noi ca și Î.P.S. Sa cu bucurie, dar în același timp cu nostalgie și resemnare, așezîndu-l în domeniul amintirilor, dar și al realizărilor frumoase. Și meditănd la rostul vieții noastre pămîntesti, ne dăm seama că timpul nu se măsoară numai cu lungimea anilor, ci mai ales cu roadele strădaniilor noastre spirituale și materiale. Așa spunea Plutarh, că „măsura vieții omului, este în funcție de buna ei folosire, nu de lungimea zilelor sau a anilor”. Sînt oameni care trăiesc mult și care nu fac nimic, deși uneori, din teama de a nu greși, fără a-și da seamă că în săși existența lor constituie un abuz și o greșală și sînt oameni care au trăit puțin, dar au făcut mult. Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Teoctist, a îmbinat armonios anii cu faptele, lăsînd preoților și posterității, un scump tezaur de gândire, simțire și trăire, cu adevărat părintească, creștinească și românească, cuprins în articolele, în studiile și în cărțile ce au văzut lumina tiparului, ca și în cele ce vor urma. Sînt și vor rămîne un ghid călăuzitor, pentru noi și pentru generațiile de după noi. Știm că Înaltul nostru ierarh, zi de zi și ceas de ceas, nutrește gîndul noului, gînduri înălțătoare pentru fiii sufle-

tești ai Î.P.S. Sale și pentru sînta noastră Biserică. Și aceasta nu de acum, ci de aproape 40 de ani în urmă, de cînd a fost rostuit cu munci de răspundere în cadrul Bisericii noastre strămoșești. Cel pe care noi îl omăgîm acum, a fost la numai 30 de ani arhimandrit, exarh și apoi vicar administrativ al Mitropoliei Moldovei, în anii imediat după război, cu probleme deloc ușoare acelor vremuri. Dedicîndu-se cu trup și suflet, cu timp și fără timp, refacerii rănilor încă sîngerînde din urma războiului, vrednicul de pomenire Patriarhul Justinian „pentru meritele Prea Sfinției Sale — așa cum i se adresa cu ocazia hirotoniei întru arhierie — vădite în primul rînd printr-o credință curată în Dumnezeu, printr-o slujire devotată a Evangheliei, ... și în același timp, prin smerenia și munca depusă în serviciul poporului nostru dreptcredincios l-a ales spre a-i fi „tovarăș de muncă, de strădanie și în același timp, treptat, treptat, un reazim vîrstei” (B.O.R. nr. 3—6/1950, p. 239—240). Ajuns între membrii Sf. Sinod plin de viață și dornic de muncă a fost numit nu după mult timp și rector al Institutului Teologic Universitar din București, iar după aceea eparhial la Arad, în Oltenia și din nou acasă, în Moldova lui Ștefan cel Mare. Pretutindeni și-a lăsat amprenta și gustul pentru frumos al Î.P.S. Sale, în Muntenia, în Banat, în Oltenia, în Bihor și Transilvania, unde a suplinit scaunele chiriarhale o bună vreme, și mai ales acum în Arhiepiscopia Iașilor, unde nu există biserică și mai ales cele trecute în rîndul monumentelor istorice, care să nu fie însuflețite de dragostea, de zelul și strădania pentru adevăr, dreptate și frumos. Pe plan extern, Î.P.S. Teoctist a purtat cu cinste și demnitate solia păcii și a dragostei românești, departe peste mări și țări, la nenumărate conferințe, congrese, întruniri interconfesionale și vizite reciproce între Biserici și confesiuni. Alături de

Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin, Înaltul Teoctist face parte din marele forum al țării — Marea Adunare Națională, și F.D.U.S. Este de asemenea membru în multe organisme centrale ale „Mișcării Ecumenice”. Toate acestea l-au călît și l-au urcat din treaptă în treaptă, încît noi găsim azi, în tot ceea ce face un îndemn, o îndrumare, o încurajare, o călăuză trainică.

Slujitori și credincioși deopotrivă nutresc cele mai sincere sentimente de iubire față de Î.P.S. Sa. Îl iubim, pentru că urechea ne ascultă nevoile; ochii și inima ne iartă, ne încurajează și ne mîngîie; buzele ne sărută, ne șterg amărăciunile și ne dau încredere. Întîlnirile cu Înalt Prea Sfinția Sa ne dau putere și încredere: puterea dragostei, care înlătură rezervele ascunse ale egoismului din noi; puterea dragostei, care înseninează frunțile încrețite de griji; puterea dragostei, care luminează mințile apăsate de gînduri, poște desarte; puterea dragostei, care topește orice împietrire de inimă. Ori de cîte ori, avem fericită ocazie de a sluji alături de Î.P.S. Sa, ne întorcem acasă mai senini, mai buni, mai împăcați cu noi înșine, mai încrezători în puterile noastre slabe, mai alții decît venisem. Din nectarul și mierea ce radiază din bunătatea și integritatea spirituală a Î.P.S. Sale noi luăm și indulcim pe cei rămași acasă. Pentru toate acestea și altele, asemenea acestora, știute și neștiute, cu ocazia acestor două evenimente, noi clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe, îi facem cuvenite urări de sănătate, îndelungare de zile și sporire a puterilor de muncă, spre a ne conduce cu aceeași rivnă pe calea mîntuirii, iar pe noi avîndu-ne fii credincioși, ascultători și devotați, cu rugă caldă către Cel Atotputernic: „Înții pomeneste Doamne, pe Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscopul și Mitropolitul nostru Teoctist”.

Protos. Ștefan Gușă

Noi lucrări de istorie românească

(Continuare din pag. a 6-a)

Nicolae Stoicescu, *Unitatea românilor în evul mediu*, București, 1983, 182 p.

Cunoscut prin *Bibliografia localităților și monumentelor medievale din Muntenia (inclusiv București), Oltenia, Dobrogea, Moldova și Banat* (cea pentru Transilvania fiind pregătită pentru tipar), ca și printr-o serie de lucrări privitoare la istoria românilor, Nicolae Stoicescu prezintă aici una din cele mai interesante probleme din istoria noastră. După o trecere în revistă a lucrărilor consacrate acestei teme, sînt prezentate o serie de considerații cu privire la unitatea geografică a teritoriului vechii Dacii, locuit în permanență de descendenții daco-romanilor. Această unitate a pămîntului românesc a generat strînse legături de natură economică, social-politică și cultural-bisericească a românilor de pe ambele versante ale Carpaților, într-o vreme cînd ei erau nevoiți să trăiască în „țări” separate. Capitole speciale sînt consacrate unității de limbă și de cultură, care au dus la strînse legături de ordin bisericesc (p. 74—129). Să ne gîndim numai la numeroasele manuscrise și cărți tipărite care au circulat în toate țările locuite de români, la schimbările permanente de copisti, tipografi, zugrăvi de biserici, călugări, preoți, dascăli etc. În partea finală a lucrării este urmărită unitatea poporului nostru exprimată în terminologia istorico-geografică (Valahia, Dacia, România), precum și felul în care s-a ajuns de la conștiința unității de neam la conștiința națională, cu mărturii extrase din scrisul cronicarilor munteni și moldoveni din sec. XVII, al cronicarilor transilvăneni din sec. XVIII, ori din învățați străini. Rezultatul firesc al aspirațiilor seculare ale poporului român spre unitate națională a fost realizarea statului național unitar român la 1 decembrie 1918.

D. Prodan, *Supplex Libellus Valachorum. Din istoria formării națiunii române*. Ediție nouă, cu adăugiri și precizări, București, 1984, 517 p.

După o ediție din 1948 și 1967, academicianul David Prodan dă la lumină o nouă ediție a valoroasei sale lucrări privind nu numai *Supplexul* din 1791 (dat în traducere românească, precum și textul original, p. 455—480, plus memoriul semnat de

episcopii Ioan Bob și Gherasim Adamovici la 30 martie 1792), ci întreaga mișcare românească de emancipare politică-socială din veacul al XVIII-lea. Un spațiu larg este rezervat și episcopului-martir Inochentie Micu, considerat „inițiatorul luptei politice-naționale a românilor din Transilvania” (p. 151—198, cu reproducerea unui memoriu din 1743), precum și răscoalei condusă de călugărul Sofronie de la Cioara (p. 199—215). Capitolul „Unirea cu Biserica Romei” este redactat în bună măsură după lucrarea mai veche și tendențioasă a Iezuitului Nicolae Nilles, *Symbolae ad illustrandam historiam ecclesiae orientalis* (1885) și după lucrarea lui Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirii religioase a românilor din Ardeal în sec. XVIII*, 2 vol., Sibiu, 1920—30. Utilizarea lucrărilor mai noi ale lui Ștefan Lupșa, Dumitru Stăniloae și chiar ale lui Silviu Dragomir (una în *Studii și Materiale de Istorie Medie*, III, 1959, p. 323—339, alta în rev. *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 9—10, 1962, p. 863—937 și extras), ar fi dus la o lărgire a orizontului privind uniția din 1698—1701 și mai ales la înlăturarea părerilor greșite — puse în circulație de Nilles — că s-ar fi ținut un sinod de unire în 1697 și că unirea s-ar fi subscris din nou în sinodul protopopilor din septembrie 1700, ambele ținute la Alba Iulia.

Ștefan Pascu, *Revoluția populară de sub conducerea lui Horea*, București, 1984, 534 p.+1 h.

Acad. Șt. Pascu consideră mișcarea țărănească din 1784 drept o „revoluție”, explicînd în primele pagini (12—29) motivele pentru care s-a oprit la această numire. Sînt analizate detaliat „izvoarele și istoriografia” mișcării (p. 30—57). Partea următoare a cărții prezintă situația politică, socială și religioasă a poporului român din Transilvania în sec. XVIII, care explică și cauzele izbucnirii răscoalei. Capitolele următoare expun desfășurarea ei, represiunile autorităților, prinderea conducătorilor, pedepsele aplicate, ecoul ei în conștiința poporului român și în Europa întregă. Deosebit de util este tabelul final cu principalii conducători ai răscoalei, din care desprindem aproape 70 de nume de preoți implicați într-un fel sau altul în această mare mișcare țărănească de acum două veacuri.

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

Din agenda
Prea Fericitului PărinteI U S T I N
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Miercuri, 10 octombrie 1984, Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit vizita protocolară de prezentare a Excelenței Sale D-lui Gaudenz Salis, noul ambasador al Elveției la București. A fost de față P. Cuv. Arhim. Nifon Mihăiță, consilier patriarhal.

Vineri, 12 octombrie a.c., Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit pe Hans Hyun membru în Bundestagul Vest-german, purtător de cuvânt în probleme interne al Partidului Uniunea Creștină Socială din R.F.G., aflat într-o vizită în țara noastră. A fost de față P. Cuv. Arhim. Nifon Mihăiță, consilier patriarhal.

Simbătă, 13 octombrie a.c., Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit pe Episcopul romano-catolic Ronald Bär din Olanda, însoțit de secretarul său Rev. Win Barning. Au fost de față: P. S. Episcop Vasile Tîrgovișteanul, Vicar patriarhal și P. Cuv. Arhim. Nifon Mihăiță, consilier patriarhal.

Vineri, 30 noiembrie a.c., Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit pe D-l Dimitrios Serbos, ambasadorul Greciei, la București.

Duminică, 16 decembrie a.c., în sala festivă a Palatului Patriarhal din București, s-au desfășurat lucrările Adunării Naționale Bisericești.

Luni 17 și marți 18 decembrie a.c., s-au desfășurat lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, sub președinția Prea Fericitului Patriarh Iustin.

Simbătă, 22 decembrie a.c., Prea Fericitul Patriarh Iustin a luat parte la Concertul de colinde de Crăciun și Anul Nou, susținute de corala Catedralei patriarhale din București și de coralele bisericilor Sf. Spiridon-Nou și Domnița Bălașa. Au mai participat: I. P. S. Arhiepiscop Adrian Hrițcu, de la Paris, P. S. Episcop Epifanie al Buzăului și P. S. Episcopi-vicari Vasile Tîrgovișteanul și Roman Ialomițeanul.

Marți, 25 decembrie a.c., Praznicul Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos. Prea Fericitul Patriarh Iustin a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă la Catedrala Patriarhală din București, însoțit de P. S. Episcopi-vicari Vasile Tîrgovișteanul și Roman Ialomițeanul și un ales sobor de preoți și diaconi ai catedralei.

SIBIU

● În ziua de 18 ianuarie 1985, I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului a participat la un „Simpozion Eminescu” organizat de Centrul internațional din Detroit, U.S.A., cu prilejul împlinirii a 135 ani de la nașterea poetului.

● În ziua de 19 ianuarie 1985, I. P. S. Sa a participat la un al doilea „Simpozion Eminescu” organizat de secția de limbi române a Universității Michigan, Ann Arbor, U.S.A. Înalt Prea Sfinția Sa a prezentat comunicarea: „Primele exegeze eminesciene în Transilvania în secolul al XIX-lea.”

● Duminică, 27 ianuarie 1985, I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului a săvârșit, în catedrala mitropolitană din Sibiu, Sf. Liturghie arhierescă, în cadrul căreia a hirotonit întru preot pe C. diacon R. Lupu pentru parohia Araci, prot. Sf. Gheorghe, iar întru diacon pe licențiatul în Teologie I. Naftanailă. La priceasnă, I. P. S. Sa a rostit un bogat cuvânt de învățătură în care a explicat pericopa evanghelică cu Zahau vameșul, în care a accentuat sinergismul în lucrarea de mîntuire, precum și ideea de pocăință.

● În ziua de 2 decembrie 1984, P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul, din încredințarea I. P. S. Mitropolit Antonie Plămădeală a participat la festivitățile de înscăunare a noului episcop al Rîmnicului și Argeșului în persoana Prea Sfințitului Gherasim Cristea. Cu acest prilej Prea Sfințitul Episcop Lucian a rostit un cuvânt despre legăturile bisericești dintre Arhiepiscopia Sibiului și Eparhia Rîmnicului și Argeșului în decursul istoriei.

● La data de 6 decembrie, Prea Sfinția Sa a oficiat Sf. Liturghie și slujba de resfințire a bisericii parohiale monument istoric din localitatea Calbor, prot. Făgăraș, jud. Brașov. Cu acest prilej a ținut un cuvânt de învățătură potrivit acestui moment sărbătoresc. Tot în această zi, la vecernie, Prea Sfințitul Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a vizitat parohia Boholt, prot. Făgăraș, jud. Brașov, unde a împărtășit credincioșilor binecuvîntările Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Antonie subliniind și importanța pregătirii concertului de colini în vederea apropierii sărbătorii Nașterii Domnului.

● În ziua de 25 decembrie, prima zi de Crăciun, Prea Sfinția Sa a oficiat Sf. Liturghie în parohia Sibiu-Iosefin, unde a ținut și un cuvânt de învățătură despre Nașterea Domnului.

● La data de 30 decembrie 1984 Prea Sfințitul Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a oficiat slujba de resfințire a bisericii parohiale din localitatea Dejan, prot. Făgăraș, jud. Brașov. Cu acest prilej, pe lângă binecuvîntările adresate din partea Centrului mitropolitan, Prea Sfinția Sa a ținut și un cuvânt de învățătură, adecvat momentului, axat în special pe datinile de Crăciun.

● Vineri, 25 ianuarie 1985, ultima zi din săptămîna de rugăciune pentru unitatea creștină, în biserica evanghelică-luterană Sf. Ioan din Sibiu a avut loc un serviciu divin cu caracter ecumenic, la care au participat și reprezentanți ai altor culte din Sibiu. Din partea Bisericii noastre, a luat parte, din încredințarea I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P. C. pr. prof. V. Mihoc, care a vorbit despre semnificațiile angajării Bisericii Ortodoxe Române în Mișcarea ecumenică. A fost de față și Eminența Sa Domnul Episcop Albert Klein al Bisericii evanghelice-luterane C. A. din Sibiu.

CLUJ

● Duminică, 13 ianuarie 1985, Prea Sfințitul Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul, a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în parohia Apahida, prot. Cluj (pr. paroh Sabin Di). În cadrul Sf. Liturghii, diaconul Ferentz Ioan a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Escu, prot. Dej. La sfîrșitul Sf. Liturghii P. S. Sa a rostit cuvînt de învățătură.

● Duminică, 20 ianuarie 1985, Prea Sfințitul Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul, a săvârșit slujba înmormîntării protopopului pensionar Dumitru Purdea, fost protopop al protopopiatului Dej, jud. Cluj, timp de 30 de ani, care a trecut la cele veșnice joi 17 ianuarie, în vîrstă de 75 ani. Au omagiat viața și activitatea răposatului: P. C. pr. I. Deac (Dej II), Prot. reformat pens. Banyai, av. I. Bizo (membru al Consiliului Eparhial), P. C. Prot. T. Herineanu și P. S. Iustinian.

● Duminică, 3 februarie 1985, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teofil a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala arhiepiscopală și a rostit un bogat cuvînt de învățătură despre: „Smerenia înaltă”. La sfîrșitul Sf. Liturghii, conform unei vechi tradiții, I. P. S. Sa a săvârșit slujba parastasului pentru vrednicul de pomenire episcopul Nicolae Ivan († 3 februarie 1936).

ALBA IULIA

● Duminică, 23 dec. P. S. Episcop Emilian a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în catedrala episcopală și a hirotonit întru diacon pe candidatul la preoție Vasile Brumar. Legat de Praznicul Nașterii Domnului, începînd din ziua de 21 dec. P. S. Episcop Emilian a fost colindat la catedrala episcopală și reședință de mai multe grupuri de colindători din care amintim: — studenții de la Institutul Teologic Universitar Sibiu (fiii Eparhiei); — elevii Seminarului teologic Cluj-Napoca (fiii Eparhiei); — grupul de colindători din parohia Vinători, prot. Tg. Mureș, îmbrăcați în costume tradiționale românești; coralele parohiilor Tg. Mureș I, Tg. Mureș II, — grupul de colindători din parohia Deal, Bărbantși, Ţelna, Henig, Centru I și Lipoveni — Alba Iulia, Cugir — toate din prot. Alba Iulia, precum și corala preoților din același protopopiat.

● Joi, 27 dec. a treia zi de Crăciun, pomenirea Sf. Arhidiacon Ștefan, P. S. Episcop Emilian a asistat la Sf. Liturghie în catedrala episcopală. În aceeași zi, la reședința episcopală, P. S. Episcop Emilian a primit vizita P. S. Episcop romano-catolic din Alba Iulia Jakab Antal, însoțit de colaboratori, prilej cu care s-au întreținut discuții cordiale contribuind la buna vecinătate și la promovarea ecumenismului practic în orașul bimilenar Alba Iulia. La vremea vecerniei, în aceeași zi, P. S. Episcop Emilian a cercetat credincioșii parohiei Lumea Nouă — municipiul Alba Iulia, care au prezentat un frumos program de colinde.

● Simbătă, 29 dec. P. S. Episcop Emilian, a cercetat la vremea vecerniei credincioșii parohiei Vidrasău, prot. Tg. Mureș, care au prezentat un frumos program cu tradițiile creștinești legate de Praznicul Nașterii Domnului. Pr. paroh Ioan Lazăr a fost distins de către P. S. Episcop Emilian cu rangul de iconom.

● Duminică, 30 dec. P. S. Episcop Emilian a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în catedrala cu hramul „Buna Vestire” din Tg. Mureș, iar la momentul potrivit a rostit un bogat cuvînt de învățătură. La agapa oferită de către preoții din Tg. Mureș s-au interpretat de către cei prezenți, colinde tradiționale.

Semnalăm... Semnalăm...

● Arșavir Acterian publică interesante Amintiri despre Emil Cioran în revista „Orizont” (nr. 40, oct. 1984, p. 16). Aflăm dintr-o scrisoare trimisă din Dieppe, la 14 august 1970, gânduri interesante despre limba română. Se știe că Cioran e socotit în Franța mare maestru al limbii franceze, citat în antologiile școlare, așa încît ceea ce scrie despre limba sa maternă după ația ani în care a schimbat-o cu cea franceză (din 1939) e cu ațit mai important: „la langue roumaine este d'une richesse et d'une puissance d'expression inouie... il faut lire Dante en italien, en s'aidant d'une traduction: celle de Marcu me semble utile. (Al. Marcu, traducătorul lui Dante în românește, n.n.). Ne prends jamais une version française, car le française est une langue totalement inapte à rendre le souffle des grands-oeuvres poétiques. L'Iliade, en roumain est extraordinaire, en française, comique... Ezra Pound écrivait un jour qu'il avait envie d'apprendre l'araméen... et le roumain”.

● Dintre preoții noștri care slujesc românilor ortodocși de peste hotare, este în afară de orice îndoială că acela care, pe lângă munca pastorală, desfășoară și o bogată activitate publicistică, este Traian Valdman de la Milano. Dacă și-ar aduna toate studiile publicate în revistele italiene, ar face o carte care i-ar aduna prestigiul într-un argument și mai evident. Menționăm câteva: La celebrazione eucaristica culmine della vita comunione ortodossa, în vol. EUCARISTIA SFIDA ALLE CHIESE DIVISE (p. 151—174, sub red. lui Luigi Sartori), alături de prestigioase nume ca G. J. Bekès, E. Lanne, D. Gelsi, L. Sartori etc.; Un sguardo ortodosso sulla giustificazione in Lutero, în vol. STUDI ECUMENICI (Verona, 1983, p. 277—289); Lutero e la riforma della Chiesa, în vol. ECUMENISMO ANNI 80 (p. 85—91); Perché a te appartengono il Regno, la potenza e la gloria (în același volum, p. 199—203), ș.a.

● În afară de acestea, Traian Valdman e prezent permanent și în paginile revistei „Biserica românească” pe care o editează trimestrial la Milano și care a ajuns la anul al IX-lea.

● Un bun exemplu pentru ceilalți misionari ortodocși din Europa și din lume.

● Paul Miron a scos la Freiburg (R.F.G.) sub egida revistei Dacoromania (Jahrbuch für östliche Latinität) condusă de D-sa, o mostră (D-sa zice „eșantion”) din ceea ce se intenționează a fi reeditarea critică (fotocopia textului original, transliterare, traducere modernă, note, glosar) a Bibliei din 1688, sub titlul generic de MONUMENTA LINGUAE DACOROMANORUM. Eșantionul este cartea Ruth care ar urma să fie Pars VIII a Bibliei care, în 1988, va aniversa 300 de ani de la apariție. Prima traducere integrală a Bibliei în românește, monument uriaș al limbii și culturii românești.

● Revista Lumea (nr. 44, 1984, p. 13) publică portretul și o biografie a episcopului de culoare Desmond Tutu, din Africa de Sud, care a primit Premiul Nobel pentru pace — 1984. Este secretar general al Consiliului sud-african al Bisericilor și membru în Comitetul Central al Consiliului Mondial al Bisericilor, cu sediul la Geneva.

● Revista muzeelor și monumentelor (nr. 7/1984, p. 21—24) debutează, sub semnătura lui Alexandru Ghillis, problema „Natural sau sintetic; opțiuni în restaurarea modernă a picturilor”. Iată o temă care poate interesa Comisia noastră de pictură bisericească și pe numeroșii restauratori care lucrează în acest domeniu, în care, competența este obligatorie. Dr. R. H. Marijnissen numește restaurarea: „știință a artei”. Fiind știință ea nu se poate face cum trebuie decît „cu știință”!

● I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae Corneanu, al Banatului, a scos de sub tipar „Rugăciuni și învățături de credință ortodoxă” (Timișoara, 1984, 328 p.). Partea de învățătură (de la p. 134—296) cuprinde un substanțial manual de teologie ortodoxă, organizat pe scheletul partii virtuții teologice: credința, speranța și dragostea, iar ultima parte (p. 296—328) e prescurtarea unui manual de morală care tratează temele principale: conștiința morală, virtutea, păcatul, datorile creștinului, familia și staturile evanghelice. Un bun exemplu despre ceea ce se poate face pe scurt și cuprinzător!

● Ne-a sosit nr. 9—12 al revistei „The Altar” al parohiei române ortodoxe din Londra, editat de pr. Silviu-Petre Pufulete. Ca întotdeauna, bun!

● Pr. George Teșis a fost numit reprezentant al Patriarhiei ecumenice pe lângă Consiliul Ecumenic al Bisericilor, din Geneva. El îl înlocuiește în această calitate pe Mitropolitul Emilianos Timiadis, trecut la pensie.

● Sînt oameni care au grijă să aibă a face numai cu cei care le pot fi de folos. Ei nu cunosc imensa satisfacție de a avea a face cu cei cărora le poți fi de folos” (Geo Bogza, Trapez, CXVI, 425, România literară, 45, 1984, p. 7).

● În revista „Anale de istorie” (anul XXX, nr. 6, 1984, p. 87 și urm.), Aurică Simion — plecat prematur dintre noi — face o dare de seamă asupra unui SIMPOZION ȘTIINȚIFIC ROMÂNOS-ISRĂELIAN ce a avut loc la București între 11—13 iunie 1984. Israel Gutman, director științific al Institutului Yad Vashem din Ierusalim a vorbit, printre altele, despre „refuzul energetic și constant al României de a-și preda evreii naziștilor” (p. 79) iar Dr. Jean Ancel de la același Institut a vorbit despre intervențiile făcute pe lângă Ion Antonescu de către unii prelați ortodocși români, în apărarea evreilor. Cităm: „Însă cea mai mare surpriză au avut-o cercurile evreiești de pe urma comportării Înaltilor Prelați ai Bisericii Ortodoxe Române. Statul evreesc a considerat că Șef Rabinul Șafran ar putea obține o anulare a deportărilor dacă ar apela la șefii Bisericii române. Cunoscind legăturile strînse dintre Bălan, Mitropolitul Transilvaniei și Ion Antonescu, Șafran a trimis vorbă lui Bălan că ar dori să-l întâlnească. Spre surprinderea lui... „a răspuns la cererea mea personală — spunea Șafran — și a venit de la Sibiu unde își avea sediul, la București pentru a se întîlni cu mine. Întîlnirea a avut loc în fața generalului Văitoianu, cumnatul lui, și a fost dramatică. După cîteva ore, Mitropolitul Bălan m-a anunțat că a obținut de la mareșalul Antonescu anularea deciziei de deportare a evreilor din Transilvania. La rîndul său, Patriarhul Nicodim I-a avertizat pe Antonescu că dacă nu se va pune capăt tratamentului brutal al evreilor, va demisiona, în semn de protest” (p. 90).

● Foarte bun numărul 31—32 (1984) al revistei „Biserica românească”, editată de Pr. Traian Valdman la Milano, în Italia.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărășanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Diac. prof. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehoredactor: Diac. Ezechiel Oancea; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA” — sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66.